

Promote financial instruments for liability on environment (LIFE PROFILE)

Action A.1.: Update of the current state of international and EU level regarding environmental risk analysis of Annex III activities of ELD

Deliverable A.1.1. Mapping of risk analysis factors in European and Greek Legislation

life profile

PROmote Financial Instruments
for Liability on Environment

Athens, January 2023

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Document Information			
Grant agreement number	LIFE19 GIE/GR/001127		
Project acronym	LIFE PROFILE		
Project full title	Promote financial instruments for liability on Environment		
Project's website	https://life-profile.gr/		
Project instrument	EUROPEAN COMMISSION - European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA)		
Project thematic priority	Environmental Governance and Information		
Deliverable type	Report		
Contractual date of delivery	May 2021		
Actual date of delivery	January 2022		
Deliverable title	Mapping of risk analysis factors in European and Greek Legislation		
Action	A.1	A.1.2	
Authors	National Technical University of Athens		
Version History	V.2		
Issue Date	Version	Authors	Partners
22/11/2021	V.1	National Technical University of Athens	Ministry of Environment and Energy GRIFFIN Environmental Consulting LP

Disclaimer

The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Union. Neither the CINEA nor the European Commission are responsible for any use that may be made of the information contained therein

Table of Contents

Executive Summary.....	3
Περίληψη	4
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1.1. Οριοθέτηση της έρευνας	6
1.2. Διάρθρωση και δομή της έρευνας	6
2.Μέρος Α΄: Ανασκόπηση και καταγραφή ευρωπαϊκής νομοθεσίας και μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο. Περιγραφή, παρουσίαση και ανάλυση του κυριότερου νομοθετικού πλαισίου	7
2.1. Οδηγία 2004/35/ΕΚ	7
2.2. Οδηγία 2011/92/ΕΕ	11
2.3. Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006	13
2.4. Οδηγία 2010/75/ΕΕ	17
2.5. Οδηγία 2012/18/ΕΕ	22
2.6. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1836/93	26
2.7. Οδηγία 2008/98/ΕΚ	28
2.8. Οδηγία 2009/147/ΕΚ	31
2.9. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.....	32
2.10. Οδηγία 2000/60/ΕΚ	33
2.11. Οδηγία 2001/42/ΕΚ	34
2.12. Συμφωνία του Παρισιού 2016.....	36
3.Μεταφορά, ενσωμάτωση και εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο και καταγραφή των αντίστοιχων νομοθετημάτων για την προστασία του περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική αδειοδότηση, καθώς και λοιπών οργανωτικών εφαρμοστικών εγκυκλίων της Δημόσιας Διοίκησης	37
3.1. Ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ Α΄ 160/16.10.1986).....	37
3.2. Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ΦΕΚ Α΄ 209/21.09.2011).	37
3.3. Π. Δ. 148/2009 «Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον - Εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004» (Α΄190)	39

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

3.4. Υπουργική Απόφαση ΔΙΠΑ/οικ. 37674/2016 (Β' 2471) «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011(ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει».	40
3.5. Υπουργική Απόφαση 13582/952 (ΦΕΚ Β' 689/2021) – «Μεθοδολογία προγραμματισμού των τακτικών περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων – Αξιολόγηση κινδύνου και κατάταξη σε βαθμούς επικινδυνότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που υπάγονται στις Κατηγορίες Α και Β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011» & Εθνικό Σχέδιο και Προγράμματα Τακτικών Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων (ΣΕΠΔΕΜ)	40
3.6. Ο Ν. 4685/2020 «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' /92/7-5-2020)	42
4.Μέρος Β': Καταγραφή των βασικών κριτηρίων προσδιορισμού και ανάλυσης κινδύνου που λαμβάνονται υπόψη για την πρόληψη επέλευσης αυτού και του περιορισμού των επιπτώσεων του περιβαλλοντικού κινδύνου	44

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Executive Summary

Executive Summary of Deliverable A.1.1

Deliverable “Mapping of risk analysis factors in European and Greek Legislation” of sub-action A.1.1 is part of the A’ Preparatory actions of the project LIFE PROFILE 19 GIE/GR/001127. The aim of sub-action A.1.1 is to identify and map frameworks, regulations, directives, laws that are part of the European legislative framework and their transposition to the national law. Furthermore, the basic risk criteria for the prevention of environmental damage have been identified through the research process. The criteria are used as input for sub-action A.1.4.

Sub-Action A.1.1, and respectively Deliverable A.1.1, has been implemented by the research team of School of Mechanical Engineering of the National Technical University of Athens, in collaboration with the Ministry of Environment and Energy, and Griffin Environmental Consulting LP. National Technical University of Athens was the leader of the sub-action and coordinated the research. Both, Ministry of Environment and Energy and Griffin Environmental Consulting LP, provided and supported NTUA research team to the identification of the relevant legislation.

Deliverable A.1.1 is divided in the following two parts:

Part A: In Part A, the main European legislation is recorded, including the description and analysis of the institutional framework, its history, its purpose and objective, the basic principles and the conditions of its application. In addition, it includes the main legislation transposed from the European legislation into national law by recording and presenting the relevant legislation and other organizational and administrative circulars.

Part B: Part B includes the basic risk analysis criteria contained in the legislation, that can contribute significantly to the prevention of environmental damage and assessment of environmental risk and impact.

Finally, Deliverable A.1.1 presents general conclusions for the research process of sub-action A.1.1, the obligations for the operators for the prevention and remediation of environmental damage and relevant conclusions on environmental damage, its adverse effects and the nature of the factors causing it. More specifically, European legislation sets out specific, common risk assessment criteria for causing environmental damage from the operation of all types of licensed facilities and activities related to the following: i) the characteristics and the location of an installation or activity (i.e., the size, the use of natural resources, the production of waste, the risk of accidents), ii) the possible effects from the operation of the installation or activity, iii) the set of possible and real effects on the environment and iv) the set of possible and real effects on human health. A key-criterion for the implementation of the relevant forecasts for the prevention of environmental damage, is the assessment of adverse effects, which is carried out in order to determine whether the consequences of a damage require: a) Preventive measures, b) Immediate management of harmful factors and / or c) Recovery measures.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Περίληψη

Το παραδοτέο που ακολουθεί αφορά στην Υποδράση A.1.1. του ερευνητικού έργου LIFE 19 GIΕ/GR/001127 “Promote financial instruments for liability on environment” και αποτελεί επιμέρους τμήμα της Δράσης A.1. αυτού που αναφέρεται στην «Επικαιροποίηση της τρέχουσας κατάστασης σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με την ανάλυση του περιβαλλοντικού κινδύνου των δραστηριοτήτων που εντάσσονται στον Πίνακα III της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Αδειοδότησης Εγκαταστάσεων (ELD)». Περιλαμβάνει την καταγραφή, παρουσίαση και ανάλυση των κυριότερων ευρωπαϊκών νομοθετημάτων και τη μεταφορά αυτών στο εθνικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών διοικητικών εφαρμοστικών εργαλείων, που ενσωματώνουν τις διαδικασίες, εντοπισμού, ανάλυσης, αξιολόγησης και συσχέτισης του περιβαλλοντικού κινδύνου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, και σε συνδυασμό με τους υφιστάμενους τρόπους επιθεώρησης και ελέγχου για την πρόληψη και την αποκατάσταση των προκληθεισών ζημιών σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες. Ειδικότερα, από την ερευνητική τεκμηρίωση, προκύπτουν τα βασικά κριτήρια πρόληψης της περιβαλλοντικής ζημίας και περιορισμού των επιπτώσεων του περιβαλλοντικού κινδύνου.

Αποτελεί την αναγκαία βάση και κεντρικό προπαρασκευαστικό άξονα της ερευνητικής δραστηριότητας που εξελίσσεται ως προς το σχεδιασμό και ανάπτυξη ενός αξιόπιστου εργαλείου αξιολόγησης κινδύνου που αποτελεί τον επιδιωκόμενο σκοπό του προγράμματος το οποίο θα διατεθεί, στη συνέχεια, στους φορείς εκμετάλλευσης, διασφαλίζοντας το δίκαιο επιμερισμό του κόστους ευθύνης για περιβαλλοντική ζημία στο έδαφος, στο νερό και στη βιοποικιλότητα αφού προηγουμένως ενσωματωθεί στην ισχύουσα νομοθεσία ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η εφαρμογή της ELD.

Η Υποδράση A.1.1 είναι η κύρια και αναγκαία πληροφοριακή βάση και στοιχείο εισόδου για τη δράση A.1.4 και τη συνακόλουθη επιδιωκόμενη ανάπτυξη της ερευνητέας μεθοδολογίας για την αξιολόγηση και ανάλυση κινδύνου που αφορά στη δράση B.1.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο καθορισμός ενός ορθολογικού και λειτουργικού πλαισίου περιβαλλοντικής αδειοδότησης διαφόρων φορέων εκμετάλλευσης που δραστηριοποιούνται σε ποικίλες επιχειρηματικές δραστηριότητες αποτελεί, εξ ορισμού, υψηλής σημασίας προτεραιότητα για την ευημερία των πολιτών κάθε κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσδιορίζεται από ένα επαρκώς οριοθετημένο νομοθετικό πλαίσιο με βάση την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21.4.2004 σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά στην πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας.

Η Υποδράση Α.1.1. στοχεύει στη δομημένη και τεκμηριωμένη καταγραφή, παρουσίαση και ανάλυση των κυριότερων ευρωπαϊκών νομοθετημάτων (milestone), με την ανάλογη χρονική διαδρομή και ουσιαστική μεταφορά αυτών στο εθνικό δίκαιο, για τις αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, που ενσωματώνουν τις διαδικασίες, εντοπισμού, ανάλυσης, αξιολόγησης και συσχέτισης του περιβαλλοντικού κινδύνου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και σε συνδυασμό με τους υφιστάμενους τρόπους επιθεώρησης και ελέγχου για την πρόληψη του περιβαλλοντικού κινδύνου και την αποκατάσταση των προκληθεισών περιβαλλοντικών ζημιών. Από τα παραπάνω, προκύπτουν τεκμηριωμένα συμπεράσματα που αφορούν στα βασικά κριτήρια πρόληψης της περιβαλλοντικής ζημίας και περιορισμού των επιπτώσεων του περιβαλλοντικού κινδύνου.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η παρούσα μελέτη δομείται σε δύο μέρη, ήτοι Μέρος Α' και Μέρος Β' με τον ερευνητικό καταμερισμό που ακολουθεί.

- Οι επιμέρους στόχοι του Μέρους Α' της μελέτης είναι:

Η παρουσίαση και διερεύνηση της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας, η ανάδειξη επίκαιρων μεθοδολογιών και η σταχυολόγηση των καλών ευρωπαϊκών πρακτικών τόσο για τη μεθοδολογία πρόληψης και εντοπισμού των περιβαλλοντικών ζημιών διαφόρων τομέων/υποτομέων ποικίλων αλλά κατηγοριοποιημένων δραστηριοτήτων, όσο και για την αξιολόγηση, την κρισιμότητα και τον προσδιορισμό των διαδικασιών αποκατάστασης αυτών. Στα επιμέρους νομοθετήματα καταγράφεται η εφαρμοστική λειτουργικότητα του ανωτέρω ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου και περιλαμβάνεται ειδική αναφορά της κυριότερης ελληνικής νομοθεσίας, μεταφοράς και ενσωμάτωσης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο μέσω της συνοπτικής παρουσίασης του ρυθμιστικού και κανονιστικού αντικειμένου των αντίστοιχων νομοθετημάτων και λοιπών οργανωτικών εγκυκλίων, καθώς και η υφιστάμενη λειτουργική αποδοτικότητα του με βάση τα εμπλεκόμενα διοικητικά όργανα και λοιπούς αρμόδιους φορείς.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- Οι κατά το Μέρος Β' στόχοι αφορούν στον προσδιορισμό και καταγραφή των βασικών κριτηρίων ανάλυσης κινδύνου που λαμβάνονται υπόψη για την πρόληψη επέλευσης αυτού και του περιορισμού των επιπτώσεων του περιβαλλοντικού κινδύνου.

Τα ειδικά και γενικά συμπεράσματα με τις σχετικές διαπιστώσεις συμβάλλουν στην ερευνητική υποδράση Α.1.4 για την ανάπτυξη της αναγκαίας μεθοδολογίας για την αξιολόγηση και ανάλυση κινδύνου της δράσης Β.1.

Η Υποδράση Α.1.1 υλοποιήθηκε από την ερευνητική ομάδα της Σχολής Μηχανολόγων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και την Περιβαλλοντική συμβουλευτική εταιρία GRIFFIN. Υπεύθυνο για την υλοποίηση της Υποδράσης είναι το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Τόσο το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας όσο η Περιβαλλοντική συμβουλευτική εταιρία GRIFFIN καθοδήγησαν την ερευνητική ομάδα του ΕΜΠ στον εντοπισμό της ισχύουσας νομοθεσίας.

1.1. Οριοθέτηση της έρευνας

Επισημαίνεται ότι στους στόχους της έρευνας περιλαμβάνεται η πλήρης καταγραφή και η αξιολόγηση του κυριότερου ισχύοντος θεσμικού ευρωπαϊκού και εθνικού πλαισίου ανάλυσης, πρόληψης και αποκατάστασης του περιβαλλοντικού κινδύνου που αφορά σε **αδειοδοτημένες επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις** σύμφωνα με τα ισχύοντα στη βάση προσδιορισμού της περιβαλλοντικής ευθύνης αυτών.

1.2. Διάρθρωση και δομή της έρευνας

Η κύρια ερευνητική παρουσίαση και αναλυτική αναφορά του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου διαρθρώνεται στα ακόλουθα δύο μέρη:

Μέρος Α' - Περιλαμβάνει την καταγραφή της κυριότερης ευρωπαϊκής νομοθεσίας και αναφέρεται στην περιγραφή και ανάλυση του θεσμικού πλαισίου, στις πηγές προέλευσης και στην ιστορική διαδρομή, στο σκοπό και στόχο αυτού, στο πεδίο εφαρμογής του, στην ανάδειξη των βασικών αρχών επί των οποίων βασίζεται για την επίτευξη αυτού και στη συσχέτιση των νομοθετημάτων, καθώς επίσης και στους άξονες και προϋποθέσεις εφαρμογής του. Ακολουθώς αναλύονται, τα αναγκαία σε ορισμένες περιπτώσεις, παρεχόμενα μέσα εφαρμογής, καθώς και οι απαραίτητες λειτουργικές συμπληρώσεις και κατευθυντήριες ερμηνευτικές γραμμές του νομοθετικού πλαισίου. Η κυριότερη, ως άνω, ευρωπαϊκή νομοθεσία αναφέρεται στο συνολικό εύρος αυτής που περιλαμβάνει 913 νομικές πράξεις, ήτοι οδηγίες, κανονισμούς κατ' εξουσιοδότηση της Επιτροπής, γνώμες της Επιτροπής, συστάσεις, πρωτόκολλα, συμφωνίες, ψηφίσματα και συμβάσεις. Επιπρόσθετα περιλαμβάνει την κύρια νομοθεσία μεταφοράς του ευρωπαϊκού πλαισίου στο εθνικό δίκαιο με καταγραφή και παρουσίαση των αντίστοιχων νομοθετημάτων και λοιπών οργανωτικών και εφαρμοστικών διοικητικών εγκυκλίων.

Μέρος Β' - Περιλαμβάνει την καταγραφή και τον προσδιορισμό των βασικών κριτηρίων ανάλυσης κινδύνου που περιέχονται στη νομοθεσία και συμβάλουν καθοριστικά στην πρόληψη της περιβαλλοντικής ζημίας με τις σχετικές συμπερασματικές διαπιστώσεις.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

2. Μέρος Α΄: Ανασκόπηση και καταγραφή ευρωπαϊκής νομοθεσίας και μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο. Περιγραφή, παρουσίαση και ανάλυση του κυριότερου νομοθετικού πλαισίου

2.1. Οδηγία 2004/35/ΕΚ

Οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας

Θεμελιώδες νομοθέτημα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας αποτελεί η οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21.4.2004 σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη και κυρίως όσον αφορά στην πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας.

Η ως άνω οδηγία αποτελεί γενική νομική πράξη της Ένωσης, εφαρμόζεται σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς και συμπληρώνει άλλες θεσμικές πράξεις που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος. Ο ορισμός της «**περιβαλλοντικής ζημίας**» έχει διευρυμένα χαρακτηριστικά και αναφέρεται ρητά στις παρακάτω νομικές πράξεις:

α) στην οδηγία **79/409/ΕΟΚ** του Συμβουλίου, της 2.4.1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, η οποία σήμερα έχει αντικατασταθεί από την οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών ΕΕ L 20 της 26.1.2010,

β) στην οδηγία **92/43/ΕΟΚ** του Συμβουλίου, της 21.5.1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας ΕΕ L 206 της 22.7.92,

γ) στην οδηγία **2000/60/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.10.2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ΕΕ L 32 της 22.12.2000,

δ) στην οδηγία **2008/56/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17.6.2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον ΕΕ L 164 της 25.6.2008 (σύμφωνα την τροποποίηση που έγινε με τα άρθρα 7 και 38 της **Οδηγίας 2013/30/ΕΕ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12.6.2013, για την ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ).

Η πρόληψη και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών στο συγκεκριμένο νομοθέτημα επιτυγχάνεται μέσω της προώθησης της αρχής «**ο ρυπαίνων πληρώνει**», η οποία υπάγεται στην αρχή της αειφόρου ανάπτυξης που καθιερώνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 175 Συνθήκη και συνίσταται στο ότι ο φορέας εκμετάλλευσης που προκάλεσε την περιβαλλοντική ζημία ή τον άμεσο κίνδυνο ανάλογης ζημίας, είναι οικονομικά υπεύθυνος, έτσι ώστε να παρακινούνται οι φορείς εκμετάλλευσης να λαμβάνουν μέτρα και να αναπτύσσουν πρακτικές που να αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων περιβαλλοντικής ζημίας προκειμένου να μειώνεται η έκθεσή τους σε οικονομικές ευθύνες.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Η Οδηγία 2004/35/ΕΚ τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5.6.2019, σχετικά με την ευθυγράμμιση των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 166/2006 και (ΕΕ) αριθ. 995/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2002/49/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2007/2/ΕΚ, 2009/147/ΕΚ και 2010/63/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 338/97 και (ΕΚ) αριθ. 2173/2005 του Συμβουλίου και της οδηγίας 86/278/ΕΟΚ του Συμβουλίου το 2019 επέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την υποχρέωση να καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές που παρέχουν μια κοινή ερμηνεία του όρου «περιβαλλοντική ζημία» που ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας.

Σε περιπτώσεις πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας ή όταν υπάρχει απειλή τέτοιας ζημίας, δημιουργούνται υποχρεώσεις για τους φορείς εκμετάλλευσης που συνίστανται κυρίως στην ανάληψη δράσης πρόληψης ή αποκατάστασης, καθώς και συναφείς υποχρεώσεις για τις αρμόδιες αρχές. Τούτου λεχθέντος καθίσταται σαφές ότι η ευρύτητα του όρου «περιβαλλοντική ζημία», η οποία παραπέμπει σε, ή ενσωματώνει, διάφορους άλλους όρους και έννοιες, καθώς και η έννοια της «περιβαλλοντικής ευθύνης» διαδραματίζουν, υπό συνθήκες, μείζονα ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς συμβάλλουν στον καθορισμό του αν η προκαλούμενη περιβαλλοντική ζημία προλαμβάνεται και αποκαθίσταται.

Γενικότερα οι ειδικότερες αρχές στις οποίες στηρίζεται η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος (άρθρο 174 ΣΕΚ) και απορρέει το ρυθμιστικό αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας είναι οι ακόλουθες:

Η αρχή της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, σύμφωνα με την οποία οι προσβολές στο περιβάλλον θα πρέπει να αποφεύγονται εκ των προτέρων. Η αρχή της πρόληψης επιτάσσει σε επίπεδο σχεδιασμού και προγραμματισμού τη λήψη προληπτικών μέτρων και αποβλέπει στην αποτροπή περιβαλλοντικής προσβολής πριν την εμφάνιση της.

Η αρχή της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή, σύμφωνα με την οποία η δυσμενής επίδραση κάθε δραστηριότητας στο περιβάλλον πρέπει να περιορίζεται στην πηγή της ρύπανσης όπου είναι απαραίτητο να γίνεται και η καταπολέμηση της πριν διαχυθεί σε ευρύτερο χώρο.

Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», σύμφωνα με την οποία αυτός που προξενεί ρύπανση πρέπει να γνωρίζει εκ των προτέρων ότι θα φέρει τα βάρη της επανόρθωσης, έτσι ώστε ο ρυπαντής να λαμβάνει τα αναγκαία προληπτικά μέτρα και στηρίζεται στη λογική ότι οι επιχειρηματίες αποκτούν το απαραίτητο κίνητρο για αναζήτηση «καθαρών τεχνολογιών» και τεχνολογιών λιγότερο ρυπογόνων.

Με σκοπό την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας η οδηγία εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Σε περιβαλλοντική ζημία που προκαλείται από την άσκηση οιασδήποτε από τις επαγγελματικές δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙΙ αυτής καθώς και σε οιαδήποτε επικείμενη απειλή τέτοιας ζημίας συνεπεία οιασδήποτε εκ των δραστηριοτήτων αυτών. Κατά συνέπεια, εκτός από το τετελεσμένο γεγονός της ύπαρξης περιβαλλοντικής ζημίας, για πρώτη φορά εισάγεται η έννοια της επαπειλούμενης ζημίας

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

δηλαδή της ζημιογόνου εκείνου γεγονότος που προσδιορίζεται, με βάση την ύπαρξη συγκεκριμένου επιπέδου κινδύνου, ως ιδιαίτερα πιθανολογούμενο και αναμενόμενο να επέλθει.

- Στη **ζημία προστατευόμενων ειδών και φυσικών οικοτόπων** που προκαλείται από την άσκηση οιασδήποτε από τις επαγγελματικές δραστηριότητες πλην εκείνων οι οποίες απαριθμούνται στο συνημμένο Παράρτημα ΙΙΙ αυτής, καθώς και σε οιαδήποτε **επικείμενη απειλή τέτοιας ζημίας** συνεπεία οιασδήποτε εκ των δραστηριοτήτων αυτών, για τις περιπτώσεις εκείνες που ο φορέας εκμετάλλευσης ενήργησε από πρόθεση ή από αμέλεια.
- Η οδηγία **δεν παρέχει το δικαίωμα σε ιδιώτες να διεκδικήσουν αποζημίωση** συνεπεία περιβαλλοντικής ζημίας ή επικείμενης απειλής τέτοιας ζημίας.
- **Δεν παρέχεται δυνατότητα εφαρμογής σε περιπτώσεις προσωπικής βλάβης, ζημίας ιδιωτικής περιουσίας ή οιασδήποτε οικονομικής απώλειας** και δεν επηρεάζει ενδεχόμενα δικαιώματα όσον αφορά ζημίες του είδους αυτού.
- Με βάση την αρχή **«ο ρυπαίνων πληρώνει»**, κάθε φορέας εκμετάλλευσης που προκαλεί περιβαλλοντική ζημία ή άμεσο κίνδυνο πρόκλησης ανάλογης ζημίας θα πρέπει, κατ' αρχήν, **να επωμίζεται το κόστος των απαραίτητων μέτρων πρόληψης ή αποκατάστασης**. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η αρμόδια αρχή αυτενεργεί αντί του φορέα εκμετάλλευσης θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι το προκύπτον γι' αυτήν κόστος θα ανακτάται από τον φορέα εκμετάλλευσης.

Επισημαίνεται ότι οι φορείς **εκμετάλλευσης οφείλουν να επωμίζονται τελικά το κόστος της εκτίμησης περιβαλλοντικής ζημίας και, κατά περίπτωση, την αξιολόγηση του άμεσου κινδύνου πρόκλησης τέτοιας ζημίας**.

Η οδηγία εξειδικεύει τη **νοηματική διατύπωση συγκεκριμένων εννοιών και ορισμών** όπως, **ζημία** και **περιβαλλοντική ζημία** την οποία αναλύει σε **ζημία προστατευόμενων ειδών, ζημία φυσικών οικοτόπων, ζημία του εδάφους και ζημία των υδάτων** ενώ αναφέρει την έννοια του προστατευόμενου είδους και των φυσικών οικοτόπων όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ή απαριθμούνται στα Παραρτήματα της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Στο κυρίως ουσιαστικό της μέρος η οδηγία διαρθρώνεται σε **τρεις βασικούς άξονες**, ήτοι **δράση, αποκατάσταση, κόστος πρόληψης και αποκατάστασης**, με παράλληλη πρόβλεψη για την κατοχύρωση του αναγκαίου επιπέδου χρηματοοικονομικής ασφάλειας για την υλοποίησή τους, ως ακολούθως:

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

1ος Άξονας – Δράση

Ο συγκεκριμένος άξονας περιλαμβάνει την **προληπτική δράση** και τη **δράση αποκατάστασης**.

A) Η προληπτική δράση αναφέρεται στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες δεν έχει ακόμη συμβεί περιβαλλοντική ζημία αλλά υπάρχει **επικείμενη απειλή** να προκληθεί τέτοια ζημία, ο φορέας εκμετάλλευσης **λαμβάνει αμελλητί τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα** με παράλληλη πρόβλεψη ότι, όπου κρίνεται αναγκαίο, ή όταν η επικείμενη απειλή περιβαλλοντικής ζημίας δεν εξαλείφεται παρά τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνει ο φορέας εκμετάλλευσης. Οι φορείς εκμετάλλευσης οφείλουν να ενημερώνουν την αρμόδια αρχή για όλες τις σχετικές πτυχές της κατάστασης, το ταχύτερο δυνατόν. Για το σκοπό αυτό η αρμόδια αρχή μπορεί να απαιτήσει από το φορέα εκμετάλλευσης τη λήψη αναγκαίων προληπτικών μέτρων ενώ παρέχεται η δυνατότητα να αναληφθούν αυτά και από την ίδια.

B) Η δράση αποκατάστασης αναφέρεται στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες **έχει συμβεί περιβαλλοντική ζημία** και ο φορέας εκμετάλλευσης οφείλει να ενημερώσει την αρμόδια αρχή αμελλητί για όλες τις σχετικές πτυχές της κατάστασης καθώς και να λάβει όλα τα εφικτά μέτρα για τον άμεσο έλεγχο, περιορισμό, απομάκρυνση ή άλλου είδους διαχείριση των συγκεκριμένων ρύπων συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων μέτρων αποκατάστασης.

2ος Άξονας – Αποκατάσταση

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις εκείνες που η αρμόδια αρχή έχει αναλάβει δράση, οι φορείς εκμετάλλευσης υποχρεούνται να καθορίζουν τα πιθανά μέτρα αποκατάστασης και να τα υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή προς έγκριση. Εάν συντρέχουν περισσότερες περιπτώσεις περιβαλλοντικής ζημίας με αποτέλεσμα η αρμόδια αρχή να μην είναι σε θέση να εξασφαλίσει την ταυτόχρονη λήψη των αναγκαίων μέτρων αποκατάστασης, η αρμόδια αρχή έχει το δικαίωμα να αποφασίζει ποια περίπτωση περιβαλλοντικής ζημίας πρέπει να αποκατασταθεί πρώτη. Προς τούτο εξετάζεται η φύση, η έκταση και η σοβαρότητα των διαφόρων περιπτώσεων περιβαλλοντικής ζημίας, οι δυνατότητες φυσικής ανάκαμψης και λαμβάνονται υπόψη οι κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία.

3ος Άξονας – Κόστος Πρόληψης και Αποκατάστασης

Προβλέπεται, με εξαιρέσεις, ότι **ο φορέας εκμετάλλευσης επιβαρύνεται** με το κόστος των δράσεων πρόληψης και αποκατάστασης που αναλαμβάνονται καθώς και ότι αρμόδια αρχή ανακτά από τον φορέα εκμετάλλευσης που προκάλεσε τη ζημία ή την επικείμενη απειλή ζημίας, μεταξύ άλλων, μέσω ασφαλιστικής κάλυψης της ιδιοκτησίας ή άλλων κατάλληλων εγγυήσεων, το κόστος με το οποίο επιβαρύνθηκε για την ανάληψη δράσεων πρόληψης ή αποκατάστασης. Παρέχεται η δυνατότητα στην **αρμόδια αρχή να αποφασίσει να μην ανακτήσει το πλήρες κόστος** σε περίπτωση που οι απαιτούμενες προς τούτο δαπάνες υπερβαίνουν το ανακτήσιμο ποσό ή σε περίπτωση που δεν μπορεί να προσδιορισθεί ο φορέας εκμετάλλευσης.

Το ρυθμιστικό και κανονιστικό αντικείμενο της Οδηγίας συμπληρώνεται λειτουργικά από τα Παραρτήματα I «Κριτήρια αναφερόμενα στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο Α», II «Αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας», και III «Δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 3 παρ. 1».

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Επισημαίνεται ότι οι επαγγελματικές δραστηριότητες του προαναφερόμενου Παραρτήματος III ορίζονται με αναφορά σε **άλλες πράξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ευρ. Ένωσης**, πολλές από τις οποίες έχουν κωδικοποιηθεί, τροποποιηθεί ή αντικατασταθεί μετά την έκδοση της οδηγίας. **Ωστόσο, αυτές εξακολουθούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας** και καλύπτουν, μεταξύ άλλων, την άσκηση βιομηχανικών δραστηριοτήτων, στις οποίες περιλαμβάνονται οι μεγαλύτερες βιομηχανικές εγκαταστάσεις ή οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλότερου κινδύνου (Οδηγία IED 2010/75/ΕΚ, Οδηγία SEVESO 2012/18/ΕΚ, κλπ.), καθώς και οι μεταφορές επικίνδυνων ή ρυπογόνων εμπορευμάτων.

Η Επιτροπή, βάσει της αξιολόγησης της οδηγίας που διενεργήθηκε το 2016, με την **από 07.04.2021 ανακοίνωση της (2021/C118/01)**, εξέδωσε πλαίσιο με **εξειδικευμένες κατευθυντήριες γραμμές** που παρέχουν μια κοινή ερμηνεία του όρου «περιβαλλοντική ζημία» που ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά στην πρόληψη και στην αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας. Με βάση τα παραπάνω, ως γενικότερα, επί της αρχής, **συμπεράσματα, προκύπτουν σε επίπεδο νομοθετικής και νομολογιακής ερμηνείας** τα ακόλουθα:

- Ο όρος «**περιβαλλοντική ζημία**» σχετίζεται με τα πρόσωπα που ενδέχεται να υπέχουν σχετική νομική ευθύνη δυνάμει της οδηγίας, τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη τους, καθώς και τα είδη της δράσης που πρέπει να αναλάβουν λόγω της ευθύνης αυτής. Τα πρόσωπα αυτά που αναφέρονται ως «φορείς εκμετάλλευσης» και περιλαμβάνονται στο Παράρτημα III της οδηγίας υπέχουν αντικειμενικής ευθύνης και για τη στοιχειοθέτησή της αρκεί η διαπίστωση αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της περιβαλλοντικής ζημίας και της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Ο ορισμός της **ζημίας** όπως αυτός αναφέρεται στο άρθρο 2 παρ. 2 της οδηγίας περιλαμβάνει τις ακόλουθες τέσσερις βασικές έννοιες:
 - το υλικό πεδίο των όσων επηρεάζονται, δηλαδή φυσικοί πόροι και υπηρεσίες φυσικών πόρων,
 - την έννοια των δυσμενών συνεπειών, δηλαδή τις δυσμενείς μεταβολές και τις υποβαθμίσεις,
 - το εύρος αυτών των δυσμενών συνεπειών, δηλαδή τις μετρήσιμες συνέπειες,
 - τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμβούν αυτές οι δυσμενείς συνέπειες, δηλαδή άμεσα ή έμμεσα.

Συμπερασματικά **οι παρεχόμενες, μέσω της ανακοίνωσης, κατευθυντήριες γραμμές εστιάζουν στο φάσμα των δυσμενών συνεπειών που περιλαμβάνει ο ορισμός της περιβαλλοντικής ζημίας.**

2.2. Οδηγία 2011/92/ΕΕ

Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13.12.2011 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον ΕΙΑ (Environmental Impact Assessment)

Τροποποιεί την αρχική οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Αφορά στην εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των δημόσιων και ιδιωτικών έργων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, εν συνεχεία, τροποποιείται μερικώς ως προς την προσθήκη και αντικατάσταση σε ορισμένα άρθρα και στα Παραρτήματα III και IV αυτής, από την οδηγία 2014/52 ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 «σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλισθεί ότι **πριν χορηγηθεί η άδεια, τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, υπόκεινται σε παροχή άδειας και εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτά τα έργα ορίζονται στο άρθρο 4 και περιγράφονται στο Παράρτημα I και στο Παράρτημα II της οδηγίας.**

Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εντοπίζει, περιγράφει και αξιολογεί δεόντως, τις **άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις** ενός έργου:

- i. Στον άνθρωπο, στην πανίδα και στη χλωρίδα.
- ii. Στο έδαφος, στα ύδατα, στον αέρα, στο κλίμα και στο τοπίο.
- iii. Στα υλικά αγαθά και στην πολιτιστική κληρονομιά.
- iv. Στην αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων των ανωτέρω περιπτώσεων.

Όταν απαιτείται εκτίμηση για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ο κύριος του έργου εκπονεί και υποβάλλει **μελέτη εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων**. Οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω της παραπάνω μελέτης περιλαμβάνουν τις αναγκαίες περιγραφές για το έργο (τοποθεσία, σχεδιασμός, κ.α.), τις πιθανές σημαντικές επιπτώσεις που ενδέχεται να προκαλέσει το έργο στο περιβάλλον, τα μέτρα που προτείνονται για την αποτροπή, την πρόληψη, τον μετριασμό και την αντιστάθμιση τυχόν σημαντικών αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, τις εύλογες εναλλακτικές λύσεις που μπορούν να εξεταστούν, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έργου με αναφορά των βασικών επιχειρημάτων για την επιλεγείσα εκδοχή, και άλλες τεχνικές πληροφορίες βάσει του Παραρτήματος IV της οδηγίας.

Στο **Παράρτημα I** της οδηγίας περιλαμβάνεται αναλυτική καταγραφή των έργων που αναφέρονται στο άρθρο 4 παρ. 1 της οδηγίας, όπως διυλιστήρια αργού πετρελαίου, μεταλλουργικές βιομηχανίες σύντηξης χυτοσιδήρου και χάλυβα, χημικές εγκαταστάσεις, κατασκευαστικά έργα μεταφορών, βιομηχανικές μονάδες παραγωγής και εγκαταστάσεις αποθήκευσης πετρελαιοειδών και πετροχημικών, ενώ στο **Παράρτημα II** περιλαμβάνονται τα έργα του άρθρου 4 παρ. 2 της οδηγίας, όπως έργα γεωργίας, δασοκομίας και υδατοκαλλιέργειας, εξορυκτικές, ενεργειακές, χημικές, μεταλλουργικές, κ.α.

Περαιτέρω στο **Παράρτημα III** περιλαμβάνονται τα συγκεκριμένα **κριτήρια** του άρθρου 4 παρ. 3 της οδηγίας ως ακολούθως:

- i. Το μέγεθος του έργου.
- ii. Τη σύρευση με άλλα έργα.
- iii. Τη χρήση των φυσικών πόρων.
- iv. Την παραγωγή αποβλήτων.
- v. Τη ρύπανση και τις οχλήσεις.
- vi. Τον κίνδυνο ατυχημάτων, ιδίως ως προς χρησιμοποιούμενες ουσίες ή τεχνολογίες.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Χωροθέτηση των έργων

Εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα, ιδίως ως προς:

- i. Την υπάρχουσα χρήση γης.
- ii. Τον σχετικό πλούτο, την ποιότητα και την αναγεννητική ικανότητα των φυσικών πόρων της περιοχής.
- iii. Την ικανότητα απορρόφησης του φυσικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη προσοχή σε υγροτόπους, παράκτιες περιοχές, ορεινές και δασικές περιοχές, προστατευόμενες φυσικές περιοχές και φυσικά πάρκα, διατηρητέες ή προστατευόμενες περιοχές βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών, περιοχές ειδικής προστασίας που έχουν καθορίσει τα κράτη μέλη βάσει των οδηγιών 2009/147/ΕΚ περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών¹ και 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας².

Χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων επιπτώσεων

Εξετάζονται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις των έργων σε συνάρτηση με κριτήρια που καθορίζονται στα παραπάνω σημεία 1 και 2, ιδίως ως προς:

- i. την έκταση των επιπτώσεων (γεωγραφική περιοχή και μέγεθος του θιγομένου πληθυσμού)
- ii. το διασυνοριακό χαρακτήρα των επιπτώσεων
- iii. το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των επιπτώσεων
- iv. την πιθανότητα των επιπτώσεων
- v. τη διάρκεια, τη συχνότητα και την αναστρεψιμότητα των επιπτώσεων.

2.3. Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006

Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ

Ο Κανονισμός REACH αντικατέστησε την οδηγία 76/769/ΕΟΚ, την οδηγία 91/155/ΕΟΚ της Επιτροπής, την οδηγία 93/67/ΕΟΚ της ΕΕ, την οδηγία 93/105/ΕΟΚ της ΕΕ, την οδηγία 2000/21/ΕΚ της ΕΕ, τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1488/94 ΕΕ, και σκοπεύει στην εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, μέσω καθορισμού πλαισίου διατάξεων για συγκεκριμένες ουσίες και παρασκευάσματα, συμπεριλαμβανομένης της προαγωγής εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης των κινδύνων ουσιών, καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία των ουσιών. Ειδικότερα:

¹ ΕΕ L 20 της 26.1.2010, σ. 7.

² ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- Βασίζεται στην αρχή ότι αποτελεί ευθύνη των παραγωγών, των εισαγωγέων και των μεταγενέστερων χρηστών να εξασφαλίζουν ότι οι ουσίες που παρασκευάζουν, διαθέτουν στην αγορά, ή χρησιμοποιούν δεν βλάπτουν την υγεία του ανθρώπου ούτε το περιβάλλον.
- Επιβάλλει μεγαλύτερες ευθύνες στη βιομηχανία για τη διαχείριση των κινδύνων που ενδέχεται να εγκυμονούν τα χημικά προϊόντα για την υγεία και το περιβάλλον.
- Ισχύει για τα χημικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται σε βιομηχανικές διεργασίες καθώς και για εκείνα που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή.
- Απαιτεί από τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους μια χημική ουσία, είτε σε καθαρή μορφή είτε σε μείγμα, να παρέχουν πληροφορίες στους παρασκευαστές και τους προμηθευτές των χημικών ουσιών ή στον **Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA)**
- Συνδέεται άμεσα με τον **Κανονισμό 1272/2008 (CLP) για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων** με τον οποίο θεσπίζεται η χρήση δηλώσεων επικινδυνότητας και προφύλαξης καθώς και εικονογραμμάτων που αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών για την προαγωγή της προστασίας στους χώρους εργασίας. Ο Κανονισμός (CLP) έχει κοινά σημεία με τον κανονισμό REACH και εναρμονίζει την παλαιότερη νομοθεσία της ΕΕ με το σύστημα ΠΕΣ (Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα ταξινόμησης και επισήμανσης των χημικών προϊόντων), των Ηνωμένων Εθνών, για τον εντοπισμό επικίνδυνων χημικών προϊόντων και την ενημέρωση των χρηστών σχετικά με τους κινδύνους αυτούς.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό REACH **συλλέγονται συνεχώς δεδομένα σχετικά με τους κινδύνους** που εγκυμονεί η χρήση χημικών ουσιών **για την υγεία και την ασφάλεια**. Ο **καταχωρίζων** (ο παρασκευαστής ή ο εισαγωγέας), ο οποίος υποχρεούται να διαβιβάζει τα δεδομένα αυτά στον ECHA, οφείλει επίσης να **κοινοποιεί** τις σχετικές πληροφορίες στον μεταγενέστερο χρήστη, παρέχοντάς του αναλυτικό δελτίο δεδομένων ασφαλείας το οποίο περιέχει **σενάρια έκθεσης**, με αναφορά σε επιχειρησιακές συνθήκες και σε μέτρα διαχείρισης κινδύνων για την ασφαλή χρήση των χημικών ουσιών προκειμένου να διευκολύνουν την εκπαίδευση των εργαζομένων και τη διαδικασία διεξαγωγής της εκτίμησης κινδύνων. Εφαρμόζεται η αρχή «**μία ουσία, μία καταχώριση**».

Η νομοθεσία για τον χώρο εργασίας ορίζει ότι είναι **καθήκον του εργοδότη να διενεργεί εκτίμηση κινδύνων** και να διασφαλίζει ότι οι εργαζόμενοι προστατεύονται και λαμβάνουν ενημέρωση, καθοδήγηση και εκπαίδευση σχετικά με την ασφαλή χρήση των χημικών ουσιών στον χώρο εργασίας, με βάση τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις ετικέτες και στα δελτία δεδομένων ασφαλείας.

Οι κίνδυνοι των χημικών ουσιών κοινοποιούνται μέσω προειδοποιητικών λέξεων και εικονογραμμάτων (σε κόκκινο πλαίσιο) στις επισήμανσεις ενώ η ταυτότητα μιας ουσίας μπορεί να περιγραφεί μέσω της χημικής ονομασίας, για παράδειγμα «βενζόλιο», ενός αριθμού, για παράδειγμα ο αριθμός EK 200-753-7, και της χημικής σύνθεσης, για παράδειγμα «>99% βενζόλιο και <1% τολουόλιο».

2.3.1. Παραγωγοί και εισαγωγείς: Υποχρεώσεις κατά την εφαρμογή του συστήματος REACH για τις χημικές ουσίες

2.3.1.1. Καταχώριση (registration) των ουσιών που παράγονται ή εισάγονται

Καταχώριση των χημικών ουσιών στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών ουσιών (ECHA) πριν χρησιμοποιηθούν στην Κοινοτική Αγορά.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Υποβολή φακέλου με τα παρακάτω στοιχεία για ποσότητες άνω του ενός (1) τν/έτος

- Ταυτότητα της χημικής ουσίας και του παρασκευαστή/εισαγωγέα και πληροφορίες για την παραγωγή και τις χρήσεις.
- Ταξινόμηση/επισήμανση, οδηγίες ασφαλούς χρήσης της χημικής ουσίας και πληροφορίες για τις φυσικοχημικές της ιδιότητες.
- Αυτοδύναμες περιλήψεις για in vitro δοκιμασίες (καλλιέργειες κυττάρων ή ιστών), μελετών QSAR (Quantitative Structure-Activity Relationships), για συγκριτικές μελέτες σε σχέση με άλλες ουσίες με παρόμοια δομή και των οποίων είναι γνωστή η δραστηκότητά τους, ή για δοκιμασίες σε πειραματόζωα (in vivo).
- Προτάσεις για νέες, πρόσθετες δοκιμασίες, εφόσον αυτό απαιτείται για ουσίες που παράγονται σε μεγαλύτερες ποσότητες (ετήσια παραγωγή).

2.3.1.2. Καταχώριση (registration) των ουσιών που παράγονται ή εισάγονται σε ποσότητες άνω των 10τν/έτος και κριτήρια ιεράρχησης κινδύνου

Απαιτείται Έκθεση Χημικής Ασφάλειας (Chemical Safety Report-CSR) για όλες τις προσδιοριζόμενες χρήσεις της χημικής ουσίας και υποχρέωση εφαρμογής και σύστασης μέτρων μείωσης του κινδύνου σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού.

Η Έκθεση της Χημικής Ασφάλειας περιλαμβάνει και την **Αξιολόγηση Χημικής Ασφάλειας (Chemical Safety Assessment-CSA)** βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων **ιεράρχησης των ουσιών, με βάση τον κίνδυνο, για την περαιτέρω αξιολόγησή τους** και περιέχει τα ακόλουθα:

- Αξιολόγηση των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία λόγω των τοξικών ιδιοτήτων της χημικής ουσίας.
- Αξιολόγηση των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία λόγω των φυσικοχημικών ιδιοτήτων της ουσίας.
- Αξιολόγηση των κινδύνων για το περιβάλλον (αναλύεται ειδικώς κατωτέρω).
- Αξιολόγηση των χημικών ουσιών που είναι ανθεκτικές (persistent) και βιοσυσσωρεύσιμες (bio-accumulative) σε ζωντανούς ιστούς και στο περιβάλλον, βιοσυσσωρεύσιμες και τοξικές (Persistent Bio-accumulative & Toxic, PBT) ή (ABT) και άκρως βιοσυσσωρεύσιμες και άκρως ανθεκτικές (very Bio-accumulative & very Persistent, vBvP) ή (αΑαB).

Εάν, ως αποτέλεσμα των παραπάνω ενεργειών και των στοιχείων που προκύπτουν από αυτές, ο **καταχωρίζων** συμπεραίνει ότι η ουσία ανταποκρίνεται στα **κριτήρια ταξινόμησης των επικίνδυνων ουσιών**, σύμφωνα με την οδηγία 67/548/ΕΟΚ, ή αξιολογείται ως ABT ή αΑαB, η **αξιολόγηση χημικής ασφάλειας περιλαμβάνει επίσης τις ακόλουθες επιπλέον ενέργειες:**

α) αξιολόγηση της έκθεσης, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής σεναρίων έκθεσης και εκτίμηση της έκθεσης,

β) χαρακτηρισμό κινδύνου.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

2.3.1.3. Καταχώριση για χημικές ουσίες απροσδιόριστης χρήσης από τον προμηθευτή

Ο εισαγωγέας υποχρεούται να διεξάγει **Αξιολόγηση Χημικής Ασφάλειας** για συγκεκριμένες χρήσεις και να την κοινοποιήσει στον επόμενο χρήστη της ουσίας.

2.3.1.4. Αδειοδότηση (Authorization) για ορισμένη χρήση και περιορισμένη χρονική διάρκεια

Άδεια χορηγείται όταν ο κίνδυνος που παρουσιάζει για την υγεία του ανθρώπου ή για το περιβάλλον η χρήση μιας ουσίας, εξαιτίας των εγγενών ιδιοτήτων της που ορίζονται στο **παράρτημα XIV του Κανονισμού**, ελέγχεται επαρκώς, και αυτό τεκμηριώνεται στην έκθεση χημικής ασφάλειας του αιτούντος λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της επιτροπής αξιολόγησης κινδύνων.

Οι παρακάτω κατηγορίες χημικών ουσιών απαιτούν **αδειοδότηση**:

- Καρκινογόνες χημικές ουσίες (Carcinogens, κατηγορία 1 και 2)
- Μεταλλαξιόγόνες χημικές ουσίες (Mutagens, κατηγορία 1 και 2)
- Τοξικές ουσίες στην αναπαραγωγή (Reproduction, Toxic, κατηγορία 1 και 2)
- Χημικές ουσίες που είναι Ανθεκτικές,
- Βιοσυσσωρεύσιμες και Τοξικές (PBT) Ουσίες που είναι άκρως Ανθεκτικές, Βιοσυσσωρεύσιμες και Τοξικές (vPvB) Ουσίες που είναι Ενδοκρινικοί Διαταράκτες (Endocrine Disruptors, EDCs)
- Άλλες χημικές ουσίες που είναι επικίνδυνες για την υγεία του ανθρώπου και το περιβάλλον Τα δεδομένα ασφαλείας που συνοδεύουν τα στοιχεία της καταχώρισης γίνονται σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για την ταξινόμηση, επισήμανση και συσκευασία των επικίνδυνων χημικών ουσιών και παρασκευασμάτων (ΟΔΗΓΙΕΣ 67/548/ΕΟΚ, 91/155/ΕΟΚ, και 99/45/ΕΚ)

2.3.1.5. Ειδική διαδικασία αδειοδότησης

Εάν σύμφωνα με τα παραπάνω ή για συγκεκριμένες ουσίες που αναφέρονται στον Κανονισμό δεν μπορεί να χορηγηθεί άδεια, επιτρέπεται να χορηγείται άδεια μόνον όταν καταδεικνύεται ότι τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη υπερτερούν των κινδύνων από τη χρήση της ουσίας για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον και όταν δεν υπάρχουν κατάλληλες εναλλακτικές ουσίες ή τεχνολογίες. Η παραπάνω απόφαση λαμβάνεται αφού εξετασθούν όλα τα στοιχεία που ακολουθούν και αφού ληφθούν υπόψη οι γνωμοδοτήσεις της επιτροπής αξιολόγησης κινδύνων και της αρμόδιας επιτροπής κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης:

α) ο κίνδυνος από τις χρήσεις της ουσίας, περιλαμβανομένης της καταλληλότητας και αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων μέτρων διαχείρισης του κινδύνου

β) τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της ουσίας και οι κοινωνικοοικονομικές συνέπειες από την άρνηση χορήγησης άδειας, όπως καταδεικνύονται από τον αιτούντα ή άλλους ενδιαφερομένους

γ) η ανάλυση των εναλλακτικών επιλογών που υποβάλλει ο αιτών δυνάμει του προβλέψεων του Κανονισμού υποβάλλεται από τον αιτούντα σύμφωνα με τα ισχύοντα

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

δ) οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου ή για το περιβάλλον, τυχόν εναλλακτικών ουσιών ή τεχνολογιών.

2.3.1.6. Αξιολόγηση της επικινδυνότητας για το περιβάλλον

Καθορίζονται η ταξινόμηση και η επισήμανση μιας ουσίας σύμφωνα με την οδηγία 67/548/ΕΟΚ και προσδιορίζεται το όριο συγκέντρωσης της ουσίας κάτω από το οποίο δεν αναμένεται να υπάρξουν αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον. Η συγκέντρωση αυτή είναι γνωστή ως προβλεπόμενη συγκέντρωση χωρίς επιπτώσεις [Predicted No-Effect Concentration (PNEC)]. Η αξιολόγηση της επικινδυνότητας για το περιβάλλον εξετάζει τις δυνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, και περιλαμβάνει:

- το υδάτινο περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένων των ιζημάτων),
- το έδαφος και
- την ατμόσφαιρα, καθώς και τις δυνητικές επιπτώσεις οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν από τη συσσώρευση στην τροφική αλυσίδα,
- επιπλέον, εξετάζονται οι δυνητικές επιπτώσεις στη μικροβιολογική δραστηριότητα των συστημάτων επεξεργασίας λυμάτων.

Ο Κανονισμός REACH ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το Ν. 3850/2010 (Α'84) «Κύρωση του κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων»

2.4. Οδηγία 2010/75/ΕΕ

Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Νοεμβρίου 2010 περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης- Industrial Emissions Directive IED)

Με σκοπό να προληφθεί, να μειωθεί και, εφόσον είναι δυνατό, να εξαλειφθεί η ρύπανση από βιομηχανικές δραστηριότητες, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και την αρχή της «πρόληψης της ρύπανσης», θεσπίστηκε γενικό πλαίσιο για τον έλεγχο των κύριων βιομηχανικών δραστηριοτήτων με ενέργειες κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και με την εξασφάλιση συνετούς διαχείρισης των φυσικών πόρων, των οικονομικών συνθηκών και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής στην οποία αναπτύσσεται η βιομηχανική δραστηριότητα.

Επήλθαν ουσιαστικές **αλλαγές, α)** στην οδηγία 78/176/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20.2.1978, περί των αποβλήτων που προέρχονται από τη βιομηχανία διοξειδίου του τιτανίου, **β)** στην οδηγία 82/883/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3.12.1982, για τους τρόπους επιτήρησης και ελέγχου των χώρων οι οποίοι σχετίζονται με τα απόβλητα της βιομηχανίας του διοξειδίου του τιτανίου, **γ)** στην οδηγία 92/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15.12.1992, για τον καθορισμό των διαδικασιών εναρμόνισης των προγραμμάτων περιορισμού της ρύπανσης που προκαλούν τα απόβλητα της βιομηχανίας διοξειδίου του τιτανίου, με προοπτική την εξάλειψή της, **δ)** στην οδηγία 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11.3.1999, για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις, **ε)**

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

στην οδηγία 2000/76/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4.12.2000, για την αποτέφρωση των αποβλήτων, **στ)** στην οδηγία 2001/80/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.10.2001, για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων, και **ζ)** στην οδηγία 2008/1/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15.1.2008, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης.

Προβλέπεται ότι κάθε εγκατάσταση λειτουργεί μόνον εάν κατέχει άδεια που περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος στο σύνολό του, καθώς και τις οριακές τιμές εκπομπών για τις ρυπαντικές ουσίες ή ισοδύναμες παραμέτρους ή τεχνικά μέτρα, κατάλληλες απαιτήσεις για την προστασία του εδάφους και των υπόγειων υδάτων και απαιτήσεις σχετικά με την παρακολούθηση. Οι **όροι της άδειας θα πρέπει να καθορίζονται με βάση την εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (ΒΔΤ).**

Η **οδηγία 96/61/EK** γνωστή και ως οδηγία **IPPC Integrated Pollution Prevention and Control**, σχετικά με την **ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης**, αποτέλεσε την αρχικά εκδοθείσα, που έθεσε τις βάσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από βιομηχανικές δραστηριότητες βάσει μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Επομένως στο πλαίσιο του παραγώγου περιβαλλοντικού δικαίου, όπως προεκτέθηκε, ήδη από το 1996 με την οδηγία 96/61/EK σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης (IPPC), διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν ενιαίες προσεγγίσεις και διαδικασίες για το διοικητικό έλεγχο των εκπομπών στον αέρα, στο έδαφος και στο νερό με άμεσο ενδεχόμενο, αντί να προστατεύεται το περιβάλλον συνολικά, να ευνοείται η διασπορά της ρύπανσης σ' αυτό. Παράλληλα έγινε δεκτό ότι η εφαρμογή της αρχής της αειφόρου ανάπτυξης ευνοείται με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της μείωσης της ρύπανσης. Κατόπιν για λόγους ορθολογισμού και σαφήνειας ακολούθησε η κωδικοποίησή της μέσω της ευρωπαϊκής οδηγίας 2008/1/EK, η οποία αντικατέστησε την οδηγία 96/61/EK.

Η **οδηγία 2008/1/EK, ως νέα οδηγία IPPC**, «Σχετικά με την Ολοκληρωμένη Πρόληψη και τον έλεγχο της Ρύπανσης» έχει ως βασικό στόχο την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης που προκαλούν οι δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι αυτής.

Εν γένει μέσω της Οδηγίας 2008/1/EK, επιδιώκεται ο καθορισμός χαμηλότερων οριακών τιμών εκπομπών ρύπων και η αυστηρότερη επιλογή των προς εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών (ΒΔΤ). Προβλέπει μέτρα αποφυγής και, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, καθορίζει μέτρα μείωσης των εκπομπών από τις ανωτέρω δραστηριότητες στην ατμόσφαιρα, το νερό και το έδαφος, και μέτρα για τα παραγόμενα απόβλητα, ώστε να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος στο σύνολό του, με την επιφύλαξη της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, και των άλλων σχετικών ευρωπαϊκών διατάξεων.

Η οδηγία IPPC προκειμένου να διασφαλιστεί ένα, συνολικά, υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, εισάγει **μία δέσμη διαχειριστικών μέτρων** που στοχεύουν στην πρόληψη, ή εάν αυτό δεν είναι εφικτό, στη μείωση των εκπομπών από τις προαναφερόμενες δραστηριότητες στον αέρα, στο νερό και στο έδαφος, με την αναγκαία λήψη μέτρων για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Επιπροσθέτως, για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας μιας επιχείρησης η οδηγία καθορίζει μία ολοκληρωμένη διαδικασία, μέσω της διευκόλυνσης της εκάστοτε επενδυτικής δραστηριότητας διά της επιτάχυνσης της διαδικασίας έκδοσης περιβαλλοντικής άδειας με απόλυτο σεβασμό στο περιβάλλον.

Περαιτέρω, η **οδηγία 2008/1/EK αντικαταστάθηκε από την νεότερη οδηγία 2010/75/EK (Industrial Emissions Directive -IED) (IED) περί βιομηχανικών εκπομπών**, στην οποία και ενσωματώθηκαν οι διατάξεις περί

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

ολοκληρωμένης πρόληψης και ελέγχου της ρύπανσης. Εντούτοις, οι διατάξεις της παρέμειναν σε ισχύ μέχρι την 06.01.2014³.

Η οδηγία 2010/75/ΕΚ αντικατέστησε οριστικά από την 7.01.2014 τη δέσμη των τότε ισχυόντων οδηγιών περί Ολοκληρωμένης Πρόληψης και Ελέγχου της Ρύπανσης – IPPC, ήτοι τις οδηγίες: 2008/1/ΕΚ «σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης», 78/176/ΕΟΚ «περί των αποβλήτων που προέρχονται από τη βιομηχανία διοξειδίου του τιτανίου», 82/883/ΕΟΚ «για την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποβλήτων του διοξειδίου του τιτανίου», 92/112/ΕΟΚ «για τη μείωση των αποβλήτων που προέρχονται από τη βιομηχανία διοξειδίου του τιτανίου», 1999/31/ΕΚ «για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων (VOC)», 2000/76/ΕΚ «για την αποτέφρωση των αποβλήτων» και από την 1.1.2016 κατάργησε την οδηγία «2001/80/ΕΚ «για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ρύπων που προέρχονται από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης»⁴.

Η έναρξη ισχύος της οδηγίας IED στην Ελλάδα συνιστά ένα ιδιαίτερο πλαίσιο από σημαντικές υποχρεώσεις μέσω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών περιβάλλοντος στην παραγωγική τους διαδικασία για τις βιομηχανικές δραστηριότητες στις οποίες εφαρμόζεται, ώστε να μπορούν αυτές να συμμορφωθούν στις απαιτήσεις της οδηγίας, γεγονός που συνεπάγεται ένα ιδιαίτερα υψηλό κόστος για τη βιομηχανία. Επομένως, κρίνεται αναγκαίο οι βιομηχανικές δραστηριότητες που υπάγονται στην οδηγία να ακολουθούν τις νέες θεσμικές απαιτήσεις με τις αναγκαίες δράσεις σχεδιασμού της περιβαλλοντικής διαχείρισης και εισαγωγής νέων περιβαλλοντικών τεχνολογιών και παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω εφαρμογής πιστοποιημένων συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης όπως τα ISO 14001 ή EMAS⁵.

Το κύριο και αποτελεσματικότερο εργαλείο εφαρμογής της οδηγίας IPPC αποτελούν οι Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές (ΒΔΤ), οι οποίες συμβάλλουν καθοριστικά στην πρόληψη και στον περιορισμό της ρύπανσης και εκπληρώνουν τους στόχους της οδηγίας. Ειδικότερα:

- Ο όρος «βέλτιστες» αντιστοιχεί στις πλέον αποτελεσματικές πρακτικές όσον αφορά στην επίτευξη υψηλού γενικού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος στο σύνολό του.
- Ο όρος «τεχνικές» περιλαμβάνει το επίπεδο της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας και εξειδικεύεται από τον τρόπο σχεδιασμού, κατασκευής, συντήρησης, λειτουργίας καθώς και παροπλισμού της εγκατάστασης.
- Ο όρος «διαθέσιμες τεχνικές» αφορά στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τεχνικών σε εκείνη τη διακριτή κλίμακα η οποία επιτρέπει την εφαρμογή τους στον αντίστοιχο κλάδο βιομηχανιών, σε συνθήκες βιώσιμες τεχνικά και οικονομικά.
- Οι «διαθέσιμες τεχνικές» λαμβάνουν υπόψη τα περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα σε συνάρτηση με το κόστος εφαρμογής τους, ασχέτως εάν αυτές χρησιμοποιούνται ή παράγονται εντός του κράτους μέλους που βρίσκεται η εγκατάσταση, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται με λογικούς όρους η πρόσβαση της επιχείρησης σε αυτές.

³ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/

⁴ <http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ied/legislation.htm>

⁵ <http://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/faq.htm>

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Ως εκ τούτου και για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων ρύπανσης, η εκάστοτε επιχείρηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το σύνολο των περιβαλλοντικών πτυχών με κοινοποίηση των αντίστοιχων στοιχείων στην αδειοδοτούσα Αρχή πριν την έκδοση της άδειας προκειμένου να προβλεφθεί το σύνολο των κατάλληλων μέτρων πρόληψης⁶.

Συνεπώς, οι εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας IPPC υποχρεούνται να αναφέρουν προς την Αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) τα στοιχεία εκπομπών κάθε έτους και συμπληρώνουν ειδικό ερωτηματολόγιο (Έντυπο Αναφοράς Ρύπων) για τους οποίους θα πρέπει να χορηγούνται στοιχεία.

Με την οδηγία 2010/75/ΕΕ θεσπίζονται κανόνες σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης που προκαλούν οι βιομηχανικές δραστηριότητες και αναφέρονται στα κεφάλαια II έως VI αυτής. Η οδηγία επιδιώκει να μειώσει σημαντικά τις εκπομπές SO₂ (διοξείδιο θείου) και NO_x (οξειδία αζώτου), δεδομένου ότι ορίζει πολύ μικρότερα όρια εκπομπών⁷.

Βάσει των οδηγιών IPPC και IED, καθιερώνεται η υποχρέωση του φορέα μιας δραστηριότητας, να λάβει πριν από την έναρξη της δραστηριότητας, όλα τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα, ώστε να εξαλείψει ή να μειώσει στο ελάχιστο την πιθανότητα πρόκλησης ρύπανσης, καθώς και να εντάξει στον επιχειρηματικό της προγραμματισμό την περιβαλλοντική προστασία. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη συγκροτούν **σύστημα περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων** των εγκαταστάσεων το οποίο περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- α) γενική αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών ζητημάτων,
- β) τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει το σχέδιο επιθεωρήσεων,
- γ) μητρώο των εγκαταστάσεων που καλύπτει το σχέδιο,
- δ) διαδικασίες για την κατάρτιση προγραμμάτων, τακτικών περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων βάσει της παραγράφου 4,
- ε) διαδικασίες για έκτακτες περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις βάσει της παραγράφου 5,
- στ) όπου απαιτείται, προβλέψεις για τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών επιθεώρησης.

Η συστηματική εκτίμηση των περιβαλλοντικών κινδύνων βασίζεται τουλάχιστον στα ακόλουθα κριτήρια:

- α) στις πιθανές και πραγματικές επιπτώσεις των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα επίπεδα και τα είδη εκπομπών, την ευαισθησία του τοπικού περιβάλλοντος και τον κίνδυνο ατυχημάτων·
- β) στο ιστορικό της συμμόρφωσης με τους όρους της άδειας·
- γ) στη συμμετοχή του φορέα εκμετάλλευσης στο ενωσιακό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (EMAS), σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1221/2009.

Παράλληλα προβλέπονται και **έκτακτες περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις** προκειμένου να διερευνηθούν σοβαρές περιβαλλοντικές καταγγελίες, σοβαρά περιβαλλοντικά ατυχήματα, συμβάντα και περιπτώσεις μη

⁶ http://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ippc/general_guidance.htm

⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/soil_protection/ev0027_el.htm

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

συμμόρφωσης, το ταχύτερο δυνατόν και, όπου ενδείκνυται, πριν από τη χορήγηση, επανεξέταση ή αναπροσαρμογή της άδειας.

Η οδηγία στο **Παράρτημα I** περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις με τις οποίες καθορίζονται οι **κατώτατες οριακές τιμές** που αναφέρονται εν γένει σε παραγωγική δυναμικότητα ή σε πραγματική παραγωγή για ενεργειακές βιομηχανίες με θερμική ισχύ τουλάχιστον 50 MW, ασχέτως του είδους του χρησιμοποιούμενου καυσίμου, παραγωγή και επεξεργασία μετάλλων, βιομηχανία ορυκτών προϊόντων, χημική βιομηχανία, διαχείριση αποβλήτων και άλλες δραστηριότητες. Στο **Παράρτημα II** αναφέρεται ο **κατάλογος των ρυπαντικών ουσιών στην ατμόσφαιρα και τα ύδατα**.

Ειδικότερα στο **Παράρτημα III** περιλαμβάνονται τα **κριτήρια για τον καθορισμό βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (ΒΔΤ)** ως ακολούθως:

- i. Η χρησιμοποίηση τεχνικών που παράγουν λίγα απόβλητα.
- ii. Η χρησιμοποίηση λιγότερο επικίνδυνων ουσιών.
- iii. Η εξέλιξη των τεχνικών ανάκτησης και ανακύκλωσης των ουσιών που σχηματίζονται και χρησιμοποιούνται κατά τη διεργασία και, ενδεχομένως, των αποβλήτων.
- iv. Οι συγκρίσιμες διεργασίες, εξοπλισμοί ή τρόποι λειτουργίας που έχουν δοκιμαστεί επιτυχώς σε βιομηχανική κλίμακα.
- v. Η τεχνολογική πρόοδος και η εξέλιξη των επιστημονικών γνώσεων.
- vi. Το είδος, οι επιπτώσεις και ο όγκος των συγκεκριμένων εκπομπών.
- vii. Οι ημερομηνίες έναρξης λειτουργίας των νέων ή υφιστάμενων εγκαταστάσεων.
- viii. Ο χρόνος που απαιτεί η υιοθέτηση μιας βέλτιστης διαθέσιμης τεχνικής.
- ix. Η κατανάλωση και το είδος των πρώτων υλών (συμπεριλαμβανομένου του νερού) που χρησιμοποιούνται κατά τη διεργασία και η ενεργειακή απόδοση.
- x. Η ανάγκη πρόληψης ή μείωσης στο ελάχιστο των συνολικών επιπτώσεων των εκπομπών και των κινδύνων για το περιβάλλον.
- xi. Η ανάγκη πρόληψης των ατυχημάτων και ελαχιστοποίησης των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον.
- xii. Οι πληροφορίες που δημοσιεύουν δημόσιοι διεθνείς οργανισμοί.

Τέλος, η οδηγία 2010/75/ΕΕ μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο και ενσωματώθηκε με τις διατάξεις του Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ΦΕΚ Α' 209/21.09.2011).

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

2.5. Οδηγία 2012/18/ΕΕ

Οδηγία 2012/18/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου (SEVESO III)

Για τις εγκαταστάσεις που αποθηκεύουν και διαχειρίζονται μεγάλες ποσότητες επικίνδυνων ουσιών, εφαρμόζεται η οδηγία SEVESO, η οποία ονομάστηκε έτσι με αφορμή μεγάλο ατύχημα στην ομώνυμη πόλη της Ιταλίας το 1976. Η πρώτη οδηγία **82/501/ΕΟΚ (SEVESO I)** τέθηκε σε ισχύ το 1982 και λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από ορισμένα ατυχήματα που είχαν συμβεί κατά το χρόνο εφαρμογής της, αντικαταστάθηκε το 1996 από την οδηγία **96/82/ΕΚ (SEVESO II)** η οποία καταργήθηκε το 2012 και αντικαταστάθηκε από την οδηγία **2012/18/ΕΕ (SEVESO III)** η οποία βρίσκεται σε ισχύ σήμερα.

Η οδηγία 96/82/ΕΚ (SEVESO II) της 9.12.1996, ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με την ΚΥΑ 5697/590 (ΦΕΚ 405/Β/29-3-2000) και αφορούσε, στο επί σειρά ετών, θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης μεγάλων ατυχημάτων όπου υπεισέρχονται επικίνδυνες ουσίες, με καθοριστική συμβολή στη μείωση της πιθανότητας και των συνεπειών των εν λόγω ατυχημάτων, βελτιώνοντας κατά συνέπεια το επίπεδο προστασίας σε ολόκληρη την Ένωση.

Σκοπός της οδηγίας SEVESO είναι η **πρόληψη** των προαναφερόμενων **ατυχημάτων** και ο **περιορισμός των συνεπειών τους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον**, με απώτερο στόχο την εξασφάλιση προστασίας υψηλής στάθμης αυτών, μέσω της κοινοτικής νομοθεσίας, κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό.

Ο βασικός νεωτερισμός που εισήγαγε η οδηγία SEVESO II, η οποία εφαρμόστηκε από τις 3.2.1999, αναφερόταν στην υποχρέωση των βιομηχανικών επιχειρήσεων να θέσουν σε ισχύ συστήματα διαχείρισης της ασφάλειας και ενημέρωσης του ευρύτερου πληθυσμού σχετικά με τους βιομηχανικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένης μιας αναλυτικής εκτίμησης κινδύνου με βάση διάφορα πιθανά σενάρια ατυχημάτων αλλά και στη στάση που οφείλουν να τηρήσουν σε περίπτωση ατυχήματος.

Η τελευταία οδηγία SEVESO III μεταφέρθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με την Κ.Υ.Α 172058/2016 «Καθορισμός κανόνων, μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες, λόγω της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2012/18/ΕΕ για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012». Αντικατάσταση της υπ' αριθ. 12044/613/2007 (Β'376), όπως διορθώθηκε (Β'2259/2007) που εφαρμόζεται στις εγκαταστάσεις όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες, υπό μορφή πρώτης ύλης, προϊόντων, παραπροϊόντων, καταλοίπων ή ενδιάμεσων προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αναμένεται να προκύψουν σε περίπτωση ατυχήματος), σε ποσότητες ίσες ή ανώτερες από ορισμένες οριακές τιμές που αναφέρονται στο ρυθμιστικό της αντικείμενο».

Οι οδηγίες SEVESO I, II & III θεωρούνται ως σημείο αναφοράς για την πρόληψη και αντιμετώπιση βιομηχανικών ατυχημάτων και εφαρμόζονται στις εγκαταστάσεις όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες, υπό μορφή πρώτης ύλης προϊόντων, παραπροϊόντων, καταλοίπων ή ενδιάμεσων προϊόντων συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που ευλόγως αναμένεται να προκύψουν σε περίπτωση ατυχήματος και που υπερβαίνουν κάποια καθορισμένα όρια. Η εφαρμογή τους αφορά σε περισσότερες από 12.000 βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίες χρησιμοποιούν ή αποθηκεύουν επικίνδυνες χημικές ουσίες σε μεγάλες ποσότητες, όπως χημική και πετροχημική βιομηχανία, τομείς χονδρικής και αποθήκευσης καυσίμων συμπεριλαμβανομένου του υδροποιημένου αερίου πετρελαίου (LPG) και του υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG).

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Η ισχύουσα, σήμερα, SEVESO III αποτελεί μία ολοκληρωμένη χάραξη πολιτικής καθώς συνδέεται και με άλλες πολιτικές της ΕΕ, αποφεύγοντας έτσι τις διπλές κανονιστικές ρυθμίσεις ή άλλες διοικητικές επιβαρύνσεις όπως την ταξινόμηση, την επισήμανση, την ασφάλεια και συσκευασία χημικών ουσιών, ασφάλεια υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου. Εφαρμόζεται σε εγκαταστάσεις όπου είναι πιθανόν να χρησιμοποιήσουν ή να αποθηκεύσουν επικίνδυνες ουσίες σε μεγάλες ποσότητες, περίπτωση για την οποία καθορίζεται ένα ελάχιστο όριο και εξαιρούνται βιομηχανικές δραστηριότητες με επίπεδο προστασίας που ρυθμίζεται από συναφή νομοθεσία όπως πυρηνικές εγκαταστάσεις.

Στο κανονιστικό της μέρος η οδηγία προβλέπει ότι το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών επιθεωρήσεων χώρων δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος για μονάδες ανώτερης βαθμίδας και τα τρία έτη για μονάδες κατώτερης βαθμίδας, εκτός αν η αρμόδια αρχή έχει καταρτίσει πρόγραμμα επιθεωρήσεων με **βάση συστηματική εκτίμηση των κινδύνων μεγάλου ατυχήματος στις αντίστοιχες μονάδες.**

Η **συστηματική εκτίμηση των κινδύνων** των αντίστοιχων μονάδων βασίζεται τουλάχιστον στα ακόλουθα κριτήρια:

- α) στις πιθανές επιπτώσεις των συγκεκριμένων μονάδων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον
- β) **στο ιστορικό της συμμόρφωσης σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας.**

Οι έκτακτες επιθεωρήσεις διενεργούνται, το ταχύτερο δυνατόν, για τη διερεύνηση σοβαρών καταγγελιών, μεγάλων ατυχημάτων και «παρ' ολίγον» ατυχημάτων, περιστατικών και περιπτώσεων μη συμμόρφωσης.

Ο ασκών την εκμετάλλευση μιας εγκατάστασης υποχρεούται να υποβάλλει στις αρμόδιες Αρχές:

- κοινοποίηση και **πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων** στην περίπτωση που οι επικίνδυνες ουσίες βρίσκονται σε ποσότητες μεγαλύτερες ή ίσες από τις προβλεπόμενες στο Παράρτημα Ι (Μέρος 1 και 2, στήλες 1 και 2)
- **έκθεση ασφαλείας και σχέδια έκτακτης ανάγκης** στην περίπτωση που οι επικίνδυνες ουσίες βρίσκονται σε ποσότητες μεγαλύτερες ή ίσες από τις προβλεπόμενες στο Παράρτημα Ι (Μέρος 1 και 2, στήλες 1 και 3).

Η παραπάνω έκθεση ασφαλείας, σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας, έχει ως σκοπό:

- α) να καταδεικνύεται ότι εφαρμόζεται, σύμφωνα με τα στοιχεία του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας, η **πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων** και το αντίστοιχο σύστημα διαχείρισης της ασφαλείας προς υλοποίησή της,
- β) να καταδεικνύεται ότι έχουν προσδιοριστεί οι **κίνδυνοι μεγάλου ατυχήματος** και τα **σενάρια πιθανών μεγάλων ατυχημάτων** και ότι έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη και τον περιορισμό των συνεπειών τους στον άνθρωπο και το περιβάλλον,
- γ) να καταδεικνύεται ότι παρέχουν επαρκή αξιοπιστία και ασφάλεια ο σχεδιασμός, η κατασκευή, η λειτουργία και η συντήρηση κάθε εγκατάστασης, αποθήκης, εξοπλισμού και υποδομής που αφορούν τη λειτουργία της και έχουν σχέση με τους κινδύνους μεγάλου ατυχήματος εντός της μονάδας,
- δ) να καταδεικνύεται ότι έχουν καταρτιστεί **εσωτερικά σχέδια έκτακτης ανάγκης** και παρέχουν τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατή την κατάρτιση του εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης,

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

ε) να εξασφαλίζεται επαρκής πληροφόρηση της αρμόδιας αρχής, ώστε να είναι σε θέση να αποφασίζουν για την χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων ή έργων κοντά σε υπάρχουσες μονάδες.

Ειδικότερα ως προς τα προαναφερόμενα δεδομένα και πληροφορίες που λαμβάνονται, μεταξύ άλλων, υπόψη στην ως άνω έκθεση ασφαλείας περιλαμβάνεται ο αναγκαίος **προσδιορισμός και ανάλυση επικινδυνότητας ατυχήματος και μέθοδοι πρόληψης αυτού με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:**

α) λεπτομερής περιγραφή των σεναρίων δυνητικών μεγάλων ατυχημάτων και των πιθανοτήτων τους ή των συνθηκών υπό τις οποίες ενδέχεται να συμβούν, μαζί με περιληπτική έκθεση των συμβάντων που είναι δυνατόν να προκαλέσουν καθένα από αυτά τα σενάρια, είτε πρόκειται για ενδογενή είτε για εξωγενή ως προς την εγκατάσταση αίτια, όπου συμπεριλαμβάνονται:

- i) τα λειτουργικά αίτια.
- ii) τα εξωτερικά αίτια, όπως εκείνα που σχετίζονται με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, οι χώροι που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, οι περιοχές και τα έργα που θα μπορούσαν να εγκυμονούν κινδύνους ή να αυξήσουν την επικινδυνότητα ή τις συνέπειες μεγάλου ατυχήματος,
- iii) φυσικά αίτια, για παράδειγμα σεισμοί ή πλημμύρες,

β) εκτίμηση της έκτασης και της σοβαρότητας των συνεπειών των προσδιοριζόμενων μεγάλων ατυχημάτων, συμπεριλαμβανομένων χαρτών, εικόνων ή, κατά περίπτωση, ισοδύναμων περιγραφών, που αποτυπώνουν περιοχές οι οποίες ενδέχεται να πληγούν από τα εν λόγω ατυχήματα στη συγκεκριμένη μονάδα,

γ) ανασκόπηση ατυχημάτων και περιστατικών του παρελθόντος με τις ίδιες ουσίες και διεργασίες, εξέταση των διδαγμάτων που αποκομίστηκαν από αυτά, καθώς και ρητή αναφορά των συγκεκριμένων μέτρων που λήφθηκαν για την πρόληψη των εν λόγω ατυχημάτων,

δ) περιγραφή των τεχνικών παραμέτρων και του εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται για την ασφάλεια των μονάδων.

Η **κοινοποίηση** υποβάλλεται μία φορά, τόσο για τις νέες όσο και για τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις, εκτός της περίπτωσης μεταβολής οποιουδήποτε στοιχείου και περιλαμβάνει:

- στοιχεία για την επιχείρηση και πληροφορίες για τη δραστηριότητά της,
- επαρκείς πληροφορίες για τις επικίνδυνες ουσίες που υπάρχουν ή παράγονται κατά την παραγωγική διαδικασία ή που είναι δυνατόν να προκύψουν από ενδεχόμενα ατυχήματα,
- πληροφορίες για το άμεσο περιβάλλον της εγκατάστασης και εκτίμηση της πιθανότητας πρόκλησης ατυχήματος μεγάλης έκτασης, λόγω της θέσης της εγκατάστασης και της εγγύτητάς της με άλλες επικίνδυνες εγκαταστάσεις (φαινόμενο DOMINO).

Η **πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων** υποβάλλεται ανά πενταετία και περιλαμβάνει την οικεία πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων, καθώς και τους όρους και τις μεθόδους διασφάλισης της ορθής εφαρμογής της.

Η **μελέτη ασφαλείας** επανεξετάζεται τουλάχιστον κάθε πέντε χρόνια, υποβάλλεται τόσο για τις νέες όσο και για τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις, και περιλαμβάνει:

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- πληροφορίες σχετικά με το σύστημα διαχείρισης και οργάνωσης της μονάδας για την πρόληψη μεγάλων ατυχημάτων,
- παρουσίαση του περιβάλλοντος της μονάδας (περιγραφή τόπου, προσδιορισμό των εγκαταστάσεων και άλλων δραστηριοτήτων της μονάδας που ενδέχεται να εγκλείουν κίνδυνο μεγάλου ατυχήματος),
- περιγραφή της εγκατάστασης (κυριότερες δραστηριότητες, διαδικασίες παραγωγής, περιγραφή επικινδύνων ουσιών),
- αναγνώριση και ανάλυση των κινδύνων ατυχήματος και προληπτικά μέτρα,
- μέτρα προστασίας και επέμβασης για τον περιορισμό των συνεπειών των τυχόν μεγάλων ατυχημάτων.

Τα σχέδια έκτακτης ανάγκης διακρίνονται σε **εσωτερικά**, για τα οποία υπεύθυνος για την κατάρτιση και την υποβολή τους είναι ο ασκών την εκμετάλλευση και **εξωτερικά** (Σχέδια Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης - Σ.Α.Τ.Α.Μ.Ε.), για τα οποία υπεύθυνο για την κατάρτισή τους είναι το ΥΠΕΝ σε συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία και φορείς.

Στην ΚΥΑ 172058/2016 προβλέπεται η κατάρτιση των Εξωτερικών σχεδίων έκτακτης ανάγκης για τον σχεδιασμό αντιμετώπισης τεχνολογικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης (ΣΑΤΑΜΕ).

Για την κατάρτιση του Γενικού ΣΑΤΑΜΕ έχει την ευθύνη συντονισμού η Δ/νση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και η διαδικασία εντάσσεται στο πλαίσιο της εφαρμογής του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ». Η διαδικασία διενεργείται σε συνεργασία και με άλλα υπουργεία.

Για κάθε εγκατάσταση/μονάδα ανώτερης βαθμίδας η Αυτοτελής Δ/νση Πολιτικής Προστασίας της οικείας Περιφέρειας, έχει την ευθύνη για την κατάρτιση εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης αναφορικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται έξω από το χώρο της συγκεκριμένης εγκατάστασης (Ειδικό ΣΑΤΑΜΕ).

Η κατάρτιση σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την πρόληψη και αντιμετώπιση τεχνολογικών ατυχημάτων εντάσσεται στο συνολικότερο θεσμικό πλαίσιο της πολιτικής προστασίας στη χώρα μας.

Οι ρυθμίσεις της οδηγίας SEVESO III εξειδικεύονται λειτουργικά από τα προσαρτημένα σε αυτήν Παραρτήματα με ανάλογο, κατά περίπτωση, περιεχόμενο ως ακολούθως:

Παράρτημα I Επικίνδυνες ουσίες

Παράρτημα II Δεδομένα και πληροφορίες που πρέπει τουλάχιστον να αφορά η προβλεπόμενη στο άρθρο 10 έκθεση ασφάλειας

Παράρτημα III Πληροφορίες κατά το άρθρο 8 παράγραφος 5 και το άρθρο 10 που αφορούν το σύστημα διαχείρισης ασφάλειας και την οργάνωση της μονάδας με σκοπό την πρόληψη μεγάλων ατυχημάτων

Παράρτημα IV Δεδομένα και πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στα σχέδια έκτακτης ανάγκης που προβλέπονται στο άρθρο 12

Παράρτημα V Πληροφοριακά στοιχεία που πρέπει να γνωστοποιούνται στο κοινό κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παράγραφος 1 και του άρθρου 14 παράγραφος 2 στοιχείο α)

Παράρτημα VI Κριτήρια για την προβλεπόμενη στο άρθρο 18 παράγραφος 1 κοινοποίηση μεγάλου ατυχήματος στην Επιτροπή

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

2.6. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1836/93

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1836/93 του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1993 για την εκούσια συμμετοχή των επιχειρήσεων του βιομηχανικού τομέα σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου- EMAS (Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης-Eco Management Audit Scheme)

Το EMAS γνωστό και ως σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου **εφαρμόστηκε από την ΕΕ το 1993 με τον Κανονισμό 1836/93/ΕΟΚ** και αποτελεί ένα εργαλείο εθελοντικής περιβαλλοντικής διαχείρισης για εταιρείες και άλλους οργανισμούς στην ΕΕ. Αναθεωρήθηκε από τον **Κανονισμό 761/2001** του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και εφαρμόζεται από τις 24.4.2001. Η βασική διαφοροποίηση του αναθεωρημένου Κανονισμού, σε σχέση με τον παλαιότερο, έγκειται στο γεγονός ότι πλέον μπορούν να καταχωρούνται όλοι οι οργανισμοί στο μητρώο EMAS και όχι μόνον οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, ενώ υιοθετήθηκε μία δομή η οποία συμβαδίζει με αυτή του προτύπου ISO 14001. (ΕΛΟΤ EN ISO 14001 (1996), Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης - Προδιαγραφές με καθοδήγηση για τη χρήση τους, Αθήνα, Ελλάδα.)

Οι καταχωρημένοι, σήμερα, οργανισμοί στο Environmental Management Audit Scheme ανέρχονται σε περισσότερους από 4000 και 12731 εγκαταστάσεις (Νοέμβριος 2022).

Γενικότερα ως **περιβαλλοντική διαχείριση** ορίζεται η διαχείριση των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού που έχει ή δύναται να έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω των παραγωγικών του διαδικασιών και των διαφόρων φάσεων αυτού. Τα παρεχόμενα εργαλεία περιβαλλοντικής διαχείρισης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο για επιχειρήσεις και οργανισμούς αφορούν στα λεγόμενα **Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ)** που αποτελούν μια οργανωτική δομή με κατάλληλες μεθόδους, διαδικασίες, πληροφορίες και ευθύνες και αποσκοπεί στη συνεχόμενη βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης ενός οργανισμού, ώστε να διασφαλίζονται η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία, η επίτευξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της επιχείρησης, η προστασία του περιβάλλοντος και η πρόληψη της ρύπανσης, σε ισορροπία με τις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες της επιχείρησης.

Στην ΕΕ εφαρμόζονται α) το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου με την επωνυμία **EMAS (Eco Management Audit Scheme)** και β) η αντίστοιχη οικογένεια διεθνών προτύπων **ISO 14000** του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης (International Standard Organisation - ISO)⁸.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν περιβαλλοντικά εργαλεία που επιδιώκουν τη δημιουργία και την προώθηση στην αγορά προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον όπως το οικολογικό σήμα και η ΑΚΖ (Ανάλυση Κύκλου Ζωής).

Πιο συγκεκριμένα, η σειρά προτύπων ISO 14000 για επιχειρήσεις ή οργανισμούς περιλαμβάνει τα ακόλουθα (ISO, 2009):

- ISO 14001: ΣΠΔ,
- ISO 14004: ΣΠΔ με διευρυμένες οδηγίες,
- ISO 14010-15: Περιβαλλοντικός Έλεγχος,

⁸ ISO-International Organization for Standardization (2009). Environmental management: The ISO 14000 family of International Standards. ISO Central Secretariat, Genève, Switzerland. URL1:

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- ISO 14031-32: Εκτίμηση Περιβαλλοντικής Επίδοσης,
- ISO 14020-24: Περιβαλλοντική Σήμανση,
- ISO 14040-43: AKZ,
- ISO 14063: Περιβαλλοντική επικοινωνία,
- ISO 14064-65: Επαλήθευση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
- ISO Guide 64: Περιβαλλοντικές πλευρές τυποποίησης προϊόντων.

Ο Κανονισμός EMAS και το πρότυπο ISO 14001 έχουν κοινή υποδομή, με ουσιώδες κοινό χαρακτηριστικό τη συμβατότητά τους με τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας ISO 9001 αλλά και σημαντικές διαφορές κυρίως στον τρόπο πιστοποίησης και καταχώρησης.

Το σύστημα απονομής οικολογικού σήματος της ΕΕ είναι προαιρετικό και συμβάλλει αποτελεσματικά στην προστασία του περιβάλλοντος. Παρέχει ενημέρωση του κοινού, στηρίζεται στα αποτελέσματα της AKZ και θεσπίζει κριτήρια που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί παρέχοντας παράλληλα και οδηγίες για ασφαλή χρήση των προϊόντων από τους καταναλωτές. Απονέμεται στα προϊόντα που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία ορίζονται για τις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων. Αφού τους χορηγηθεί η σχετική σήμανση, οι κατασκευαστές μπορούν να χρησιμοποιούν, στα εγκεκριμένα προϊόντα τους, το επίσημο λογότυπο, δηλαδή ένα λουλούδι με τα 12 αστέρια.

Διαδικασία προσδιορισμού των κριτηρίων του οικολογικού σήματος

Το οικολογικό σήμα απονέμεται εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα οικολογικά κριτήρια για κάθε κατηγορία προϊόντων που αναφέρεται σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής του προϊόντος. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει **τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του προϊόντος σε καθένα από τα στάδια του κύκλου ζωής του**, αρχίζοντας από την εξόρυξη των πρώτων υλών, την παραγωγή, τη διανομή (συμπεριλαμβανομένης και της συσκευασίας), τη χρήση και την τελική διάθεση. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι περιβαλλοντικοί παράγοντες:

- ποιότητα του αέρα,
- ποιότητα των υδάτων,
- προστασία του εδάφους,
- μείωση των αποβλήτων,
- εξοικονόμηση ενέργειας,
- διαχείριση των φυσικών πόρων,
- πρόληψη της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη,
- προστασία της στοιβάδας του όζοντος,
- περιβαλλοντική ασφάλεια,

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- θόρυβος,
- βιοποικιλότητα.

Με βάση τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων καθορίζονται **κριτήρια που αναφέρονται στις σημαντικότερες επιπτώσεις του προϊόντος στο περιβάλλον**. Ο προσδιορισμός των κριτηρίων γίνεται από το Συμβούλιο Οικολογικής Σήμανσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΟΣΕΕ) για μια κατηγορία προϊόντων και πρέπει να εγκριθούν από τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτού να χρησιμοποιηθούν για την απονομή του οικολογικού σήματος σε προϊόντα που καταναλώνονται σε δεκαεννέα (19) διαφορετικές κατηγορίες, μέχρι σήμερα, ως προς το είδος και τη χρήση τους εξαιρουμένων τροφίμων, ποτών και φαρμακευτικώνσκευασμάτων. Ο αρμόδιος φορέας απόδοσης του σήματος στην Ελλάδα είναι το Ανώτατο Συμβούλιο Απονομής Οικολογικού Σήματος (ΑΣΑΟΣ).

2.7. Οδηγία 2008/98/ΕΚ

Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών

Με στόχο ότι τα απόβλητα θα πρέπει να αποτελούν την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της παραγωγής και της διαχείρισης των αποβλήτων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, θεσπίστηκε η υποχρέωση διαχείρισης αυτών κατά τρόπο που να μην έχει αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, η ενθάρρυνση της εφαρμογής της ιεράρχησης των αποβλήτων και, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η απαίτηση κατά την οποία το κόστος διάθεσης των αποβλήτων πρέπει να βαρύνει τον κάτοχο των αποβλήτων.

Η **αρχική οδηγία 2006/12/ΕΚ** της 5.4.2006, περί των αποβλήτων βάσει της οποίας καθορίζεται το νομικό πλαίσιο για την διαχείριση των αποβλήτων στην Κοινότητα **καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2008/98/ΕΚ** με την οποία αποσαφηνίζονται βασικές έννοιες, όπως οι ορισμοί των αποβλήτων, της ανάκτησης και της διάθεσης, ενισχύονται τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, καθιερώνεται μια νέα προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων και των υλικών και όχι μόνον τη φάση των αποβλήτων, και, τέλος, εστιάζεται η προσοχή στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγωγής και της διαχείρισης των αποβλήτων, προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική αξία των αποβλήτων.

Στη συνέχεια και για λόγους βελτίωσης της διαχείρισης των αποβλήτων στην Ένωση καθώς και της αποδοτικότητας στη χρήση των πόρων και τη μετατροπή του συνόλου των διαδικασιών αυτών σε βιώσιμη διαχείριση υλικών, ακολούθησαν οι αναγκαίες τροποποιήσεις **μέσω εξασφάλισης της αναγκαίας συνέπειας** με την **οδηγία 2009/28/ΕΚ** και του **Κανονισμού 1907/2006/ΕΚ (REACH)**, η **οδηγία 2008/98/ΕΚ τροποποιήθηκε** με τις **οδηγίες 2018/851 και 2018/852** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30.5.2018.

Η συνολική μεταφορά της παραπάνω ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε, προσφάτως, με τις διατάξεις του **Ν. 4819/2021(ΦΕΚ 129/Α/23-7-2021) «Ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων - Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/ 851 και 2018/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ περί αποβλήτων και της Οδηγίας 94/62/ΕΚ περί συσκευασιών και απορριμμάτων συσκευασιών, πλαίσιο οργάνωσης του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης, διατάξεις για τα πλαστικά προϊόντα και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, χωροταξικές - πολεοδομικές, ενεργειακές και συναφείς επείγουσες ρυθμίσεις».**

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Για την πρόληψη και τη διαχείριση των αποβλήτων, η οδηγία **2008/98/ΕΚ** καθιερώνει ως τάξη προτεραιότητας την ακόλουθη ιεράρχηση όσον αφορά τα απόβλητα:

- α) πρόληψη,
- β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση,
- γ) ανακύκλωση,
- δ) άλλου είδους ανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας, και
- ε) διάθεση.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας, **μία ουσία ή αντικείμενο** που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, μπορεί να θεωρείται ότι **δεν συνιστά απόβλητο αλλά υποπροϊόν** μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- α) είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου,
- β) η ουσία ή το αντικείμενο είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν απ' ευθείας χωρίς άλλη επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής,
- γ) η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μιας παραγωγικής διαδικασίας, και
- δ) η περαιτέρω χρήση είναι σύνομη, δηλαδή η ουσία ή το αντικείμενο πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις περί προϊόντων και προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας για τη συγκεκριμένη χρήση και δεν πρόκειται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

Επίσης **ορισμένα προσδιορισμένα απόβλητα παύουν να αποτελούν απόβλητα**, εάν έχουν υποστεί εργασία ανάκτησης, περιλαμβανομένης της ανακύκλωσης, και πληρούν ειδικά κριτήρια που καθορίζονται στην οδηγία σύμφωνα με τους ακόλουθους όρους:

- α) η ουσία ή το αντικείμενο χρησιμοποιείται συνήθως για συγκεκριμένους σκοπούς,
- β) υπάρχει αγορά ή ζήτηση για τη συγκεκριμένη ουσία ή αντικείμενο,
- γ) η ουσία ή το αντικείμενο πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις για τους συγκεκριμένους σκοπούς και συμμορφούται προς την κειμένη νομοθεσία και τα πρότυπα που ισχύουν για τα προϊόντα, και
- δ) η χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου δεν πρόκειται να έχει δυσμενή αντίκτυπο στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

Τα αποχαρακτηρισμένα απόβλητα, παύουν επίσης να αποτελούν απόβλητα και για τους σκοπούς της ανάκτησης και ανακύκλωσης που αναφέρονται στις οδηγίες 94/62/ΕΚ, 2000/53/ΕΚ, 2002/96/ΕΚ και 2006/66/ΕΚ και σε άλλες σχετικές κοινοτικές νομοθετικές πράξεις.

Ο κατάλογος αποβλήτων που καταρτίστηκε με την απόφαση **2000/532/ΕΚ** περιλαμβάνει τα **επικίνδυνα απόβλητα** και λαμβάνει υπόψη την προέλευση και τη σύνθεση των αποβλήτων καθώς και, εφόσον απαιτείται, τις οριακές τιμές συγκέντρωσης επικίνδυνων ουσιών. Ο κατάλογος αποβλήτων είναι δεσμευτικός όσον αφορά τον προσδιορισμό των αποβλήτων που πρέπει να θεωρούνται επικίνδυνα απόβλητα.

Ο **αποχαρακτηρισμός των επικίνδυνων αποβλήτων δεν μπορεί να γίνεται με αραίωση ή ανάμιξη** για τη μείωση των αρχικών συγκεντρώσεων επικίνδυνων ουσιών σε επίπεδο χαμηλότερο των οριακών τιμών για το χαρακτηρισμό των αποβλήτων ως επικίνδυνων.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Με σκοπό να ενισχυθεί η επαναχρησιμοποίηση και πρόληψη, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης αποβλήτων, λαμβάνονται νομοθετικά **μέτρα** για να εξασφαλιστεί ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία κατ' επάγγελμα αναπτύσσουν, κατασκευάζουν, μεταποιούν, επεξεργάζονται, πωλούν ή εισάγουν προϊόντα (παραγωγός του προϊόντος) φέρουν διευρυμένη ευθύνη παραγωγού.

Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν την αποδοχή των επιστρεφόμενων προϊόντων και των αποβλήτων που παραμένουν μετά τη χρήση των προϊόντων αυτών, καθώς και τη συνακόλουθη διαχείριση των αποβλήτων και την οικονομική ευθύνη για τις δραστηριότητες αυτές, ενώ μπορεί να ενθαρρύνουν, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη, παραγωγή και εμπορία προϊόντων που είναι κατάλληλα για πολλαπλές χρήσεις, καθώς και για μετέπειτα ορθή και ασφαλή ανάκτηση και συμβατή με το περιβάλλον διάθεση.

Για την υλοποίηση των παραπάνω λαμβάνεται υπόψη το **τεχνικώς εφικτό**, η **οικονομική βιωσιμότητα**, καθώς και το σύνολο των **επιπτώσεων στο περιβάλλον**, στην **ανθρώπινη υγεία** και τις **κοινωνικές επιπτώσεις**.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να προωθηθεί η επαναχρησιμοποίηση προϊόντων με πρόβλεψη συγκεκριμένων και αναθεωρημένων από την οδηγία 851/2018 μετρήσιμων στόχων, κατά προσαύξηση 5%, ύστερα από σχετική αξιολόγηση των ορίων της οδηγίας 2008/98.

Στις περιπτώσεις που δεν πραγματοποιείται ανάκτηση, **τα απόβλητα υποβάλλονται σε ασφαλείς εργασίες διάθεσης** που πληρούν τις διατάξεις του άρθρου 13 της οδηγίας για την **προστασία της ανθρώπινης υγείας** και του **περιβάλλοντος** και ιδίως:

- α) **χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα,**
- β) **χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές, και**
- γ) **χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.**

Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων βαρύνει τον αρχικό παραγωγό αποβλήτων, τον τρέχοντα ή τους προηγούμενους κατόχους αποβλήτων.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να δημιουργήσουν ολοκληρωμένο και κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων και εγκαταστάσεων για την ανάκτηση σύμμεικτων αστικών αποβλήτων τα οποία συλλέγονται από νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου η συλλογή αυτή καλύπτει και τα σύμμεικτα αστικά απόβλητα από άλλους παραγωγούς, **λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (BAT)**.

Το δίκτυο σχεδιάζεται κατά τρόπο που να επιτρέπει στην Κοινότητα, ως σύνολο, να καταστεί **αυτάρκης** στον τομέα της διάθεσης αποβλήτων και της ανάκτησης των αποβλήτων και να επιτρέπει στα κράτη μέλη να κινηθούν χωριστά προς τον στόχο αυτόν, λαμβανομένων υπόψη των **γεωγραφικών συνθηκών** ή της ανάγκης για ειδικευμένες εγκαταστάσεις για ορισμένους τύπους αποβλήτων. Για την περίπτωση αυτή ισχύουν οι αρχές της εγγύτητας και της αυτάρκειας χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να διαθέτει το πλήρες φάσμα των εγκαταστάσεων τελικής ανάκτησης στο έδαφός του.

Τα επικίνδυνα απόβλητα συσκευάζονται και επισημαίνονται σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή και κοινοτικά πρότυπα και δεν αναμειγνύονται ούτε με άλλες κατηγορίες επικίνδυνων αποβλήτων ούτε με άλλα απόβλητα, ουσίες ή υλικά. Η οδηγία ενθαρρύνει τη διαχείριση των βιολογικών αποβλήτων όπως: α) τη χωριστή συλλογή βιολογικών αποβλήτων, ενόψει της λιπασματοποίησης και της ζύμωσης των βιοαποβλήτων, β) την επεξεργασία των βιολογικών αποβλήτων και γ) τη χρήση περιβαλλοντικώς ασφαλών υλικών παραγόμενων από βιολογικά απόβλητα.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Προβλέπεται από κάθε οργανισμό ή επιχείρηση που προτίθεται να εκτελέσει εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων, να λαμβάνει άδεια από την αρμόδια αρχή και καθορίζεται η υποχρεωτική κατάρτιση ενός ή περισσοτέρου **σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων**.

Τα σχέδια αυτά είναι σύμφωνα προς τις απαιτήσεις σχεδιασμού περί αποβλήτων που ορίζονται στο άρθρο 14 της οδηγίας 94/62/ΕΚ και τη στρατηγική για την υλοποίηση της μείωσης των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων τα οποία προορίζονται για χώρους υγειονομικής ταφής, που αναφέρεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ, και καλύπτουν, μόνα τους ή συνδυασμένα, ολόκληρη την γεωγραφική επικράτεια του οικείου κράτους μέλους και περιλαμβάνουν, ανάλογα με την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη το γεωγραφικό επίπεδο και την κάλυψη της περιοχής που περιλαμβάνεται στο σχεδιασμό.

Προσαρτήματα στην οδηγία 2008/98 είναι τα ακόλουθα Παραρτήματα:

Παράρτημα Ι, περιλαμβάνει τις εργασίες διάθεσης.

Παράρτημα ΙΙ, περιλαμβάνει τις εργασίες ανάκτησης.

Παράρτημα ΙΙΙ, περιλαμβάνει τις ιδιότητες των αποβλήτων που τα καθιστούν επικίνδυνα.

Το τελευταίο Παράρτημα ΙV της οδηγίας περιλαμβάνει παραδείγματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων.

2.8. Οδηγία 2009/147/ΕΚ

Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009 περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών

Η αρχική οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα και ουσιαστικά.

Η απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22.7.2002, για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσεως για το περιβάλλον προβλέπει ειδικές ενέργειες για τη βιοποικιλότητα συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των πτηνών και των οικοτόπων τους.

Η διατήρηση των πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών είναι αναγκαία για την πραγμάτωση των στόχων της Κοινότητας στους τομείς της βελτιώσεως των συνθηκών ζωής και της αειφόρου ανάπτυξης.

Η νέα **οδηγία 2009/147/ΕΚ** κωδικοποιεί και **αντικαθιστά** την **οδηγία 79/409/ΕΟΚ** και αφορά στη διατήρηση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στο οποίο εφαρμόζεται η συνθήκη. Έχει ως αντικείμενο την προστασία, τη διαχείριση και τη ρύθμιση των ειδών αυτών, εφαρμόζεται στα πτηνά, τα αυγά τις φωλιές και τους οικοτόπους τους και κανονίζει την εκμετάλλευσή τους.

Σκοπός της οδηγίας είναι να διατηρηθεί ή να προσαρμοσθεί ο πληθυσμός όλων των ειδών των πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος, σε επίπεδο που να ανταποκρίνεται μεταξύ άλλων στις οικολογικές, επιστημονικές και μορφωτικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις.

Η διαφύλαξη, η συντήρηση και η αποκατάσταση των βιοτόπων και των οικοτόπων περιλαμβάνουν δημιουργία ζωνών προστασίας, τη συντήρηση και διευθέτηση σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις των οικοτόπων που

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

βρίσκονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό των ζωνών προστασίας, την αποκατάσταση των κατεστραμμένων βιοτόπων και τη δημιουργία νέων βιοτόπων.

Προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικοτόπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά είδη που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα I της οδηγίας, των οποίων η έλευση είναι τακτική.

Το γενικό καθεστώς προστασίας όλων των ειδών πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 και περιλαμβάνουν συγκεκριμένες απαγορεύσεις σχετικές με τη μεταχείριση των πτηνών, την κατοχή, τη θήρα και τη σύλληψή τους, την πώληση και τη μεταφορά τους για πώληση.

Ανάλογα με το επίπεδο του πληθυσμού τους, τη γεωγραφική κατανομή και το ρυθμό αναπαραγωγής τους σε όλη την Κοινότητα, τα αναφερόμενα στο παράρτημα II της οδηγίας είδη είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο θηρευτικών πράξεων στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας.

2.9. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

Σκοπός της οδηγίας είναι να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.

Συνίσταται ένα συνεκτικό **ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών**, επονομαζόμενο **“Natura 2000”**. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους **τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων** που εμφανίζονται στο **Παράρτημα I** της οδηγίας και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο Παράρτημα II της οδηγίας, πρέπει να διασφαλίζει την διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο **“Natura 2000”** περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών, που υπάρχουν στο έδαφός του.

Κάθε κράτος μέλος, **βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα III (στάδιο 1) και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II, απαντώνται στους εν λόγω τόπους.**

Για τα **είδη πανίδας** που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι εν λόγω τόποι συμπίπτουν με τους τόπους που περιλαμβάνονται στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών και παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους.

Για τα **υδρόβια είδη** που καταλαμβάνουν εκτεταμένες περιοχές, αυτοί οι τόποι προτείνονται μόνον εάν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί σαφώς μια ζώνη που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Ο σχετικός κατάλογος διαβιβάζεται στην Ευρ. Επιτροπή η οποία καταρτίζει σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας όπου καθίστανται πρόδηλοι οι τόποι στους οποίους απαντώνται ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας. Όταν ένας τόπος κοινοτικής σημασίας επιλέγεται, αυτός ορίζεται ως **ειδική ζώνη** και καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των **ειδών πανίδας** που αναφέρονται στο σημείο α) του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

- α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση,
- β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση,
- γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον,
- δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.

Θεσπίζεται ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των **ειδών χλωρίδας** που αναφέρονται στο σημείο β) του παραρτήματος IV, και απαγορεύει:

- α) την εκ προθέσεως αποκομιδή καθώς και τη συλλογή, κοπή, εκρίζωση ή καταστροφή δειγμάτων των εν λόγω ειδών, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους,
- β) την κατοχή, μεταφορά, εμπορία ή ανταλλαγή και προσφορά για εμπορικούς σκοπούς δειγμάτων των εν λόγω ειδών, που έχουν συλλεγεί από το φυσικό περιβάλλον, εκτός εκείνων που έχουν συλλεγεί νομίμως πριν αρχίσει να παράγει αποτελέσματα η οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

Τα συνημμένα Παραρτήματα I & II περιλαμβάνουν τα εδάφη που χαρακτηρίζονται ως ειδικές ζώνες διατήρησης και τη σχέση των ειδών χλωρίδας και πανίδας σχετικού ενδιαφέροντος με αυτές.

Το συνημμένο **Παράρτημα III της οδηγίας περιλαμβάνει τα κριτήρια επιλογής** που μπορεί να αναγνωριστούν ως περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος και να χαρακτηριστούν ως **ειδικές ζώνες διατήρησης και αναφέρονται, κυρίως, στη συνολική αξιολόγηση της περιοχής ανά δεδομένο είδος, στο βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του τύπου του φυσικού οικοτόπου στην περιοχή, στην έκταση, στο βαθμό διατήρησης του οικοτόπου και της απομόνωσης του πληθυσμού και της εν γένει αξίας για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους**. Ακολουθεί η ταξινόμηση των περιοχών στον εθνικό κατάλογο και η αξιολόγηση της κοινοτικής σημασίας των περιοχών που περιλαμβάνονται στους εθνικούς καταλόγους σύμφωνα με τις ενέργειες του 2ου σταδίου του υπόψη Παραρτήματος.

Το συνημμένο Παράρτημα IV της οδηγίας περιλαμβάνει τα είδη χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαιτούν αυστηρή προστασία.

2.10. Οδηγία 2000/60/ΕΚ

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

Σκοπός της οδηγίας 2000/60/ΕΚ είναι η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, το οποίο αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση τους και βελτιώνει την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, καθώς και των αμέσως εξαρτώμενων από αυτά χερσαίων οικοσυστημάτων και υδροτόπων σε ό,τι αφορά τις ανάγκες τους σε νερό, προωθεί τη βιώσιμη χρήση του νερού, ενισχύει εν γένει την προστασία και τη βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος και συμβάλλει στο μετριασμό των επιπτώσεων από πλημμύρες και ξηρασίες

Κάθε κράτος μέλος εφαρμόζει τις αναγκαίες δράσεις και εξασφαλίζει ότι, για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού ή για κάθε τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού το οποίο βρίσκεται στο έδαφός του, αναλαμβάνεται η ανάλυση των χαρακτηριστικών της, η επισκόπηση των επιπτώσεων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και η οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος.

Επιπλέον εξασφαλίζεται η δημιουργία μητρώου ή μητρώων όλων των περιοχών που κείνται στο εσωτερικό κάθε περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως χρήζουσες ειδικής προστασίας βάσει ειδικών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους ή για τη διατήρηση των οικότοπων και των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό.

Θεσπίζονται ειδικά μέτρα κατά της ρύπανσης των υδάτων και των υπογείων υδάτων από μεμονωμένους ρύπους ή ομάδες ρύπων που αποτελούν σημαντικό κίνδυνο για το υδατικό περιβάλλον ή μέσω αυτού, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων για τα ύδατα που χρησιμοποιούνται για την άντληση πόσιμου ύδατος.

Στο συνημμένο Παράρτημα VI της οδηγίας γίνεται συγκεκριμένη αναφορά σε βασικά μέτρα που απαιτούνται για την υλοποίηση των προβλεπόμενων προγραμμάτων κατ' εφαρμογή συγκεκριμένων οδηγιών ως ακολούθως:

- η οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης (76/160/ΕΟΚ),
- η οδηγία για τα πτηνά (79/409/ΕΟΚ),
- η οδηγία για το πόσιμο νερό (80/778/ΕΟΚ), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/83/ΕΚ,
- η οδηγία για τα μεγάλα ατυχήματα (SEVESO) (96/82/ΕΚ),
- η οδηγία για την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (85/337/ΕΟΚ),
- η οδηγία για την ιλύ σταθμών καθαρισμού (86/278/ΕΟΚ),
- η οδηγία για την επεξεργασία αστικών λυμάτων (91/271/ΕΟΚ),
- η οδηγία για τα προϊόντα φυτοπροστασίας (91/414/ΕΟΚ),
- η οδηγία για την προστασία από νιτρορρύπανση (91/676/ΕΟΚ),
- η οδηγία για τα οικοσυστήματα (92/43/ΕΟΚ),
- η οδηγία για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο ρύπανσης (96/61/ΕΚ).

Στο συνημμένο Παράρτημα VIII της οδηγίας αναφέρεται ενδεικτικός κατάλογος των κυριότερων ρύπων.

2.11. Οδηγία 2001/42/ΕΚ

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001 σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (SEA Directive-Strategic Environmental Assessment)

Στόχος της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, γνωστής και **SEA Directive (Strategic Environmental Assessment)** είναι η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας ότι θα γίνεται **εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων** για ορισμένα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Προβλέπεται η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9 της οδηγίας, για σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 2 έως 4, και τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον καθώς και η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για όλα τα σχέδια και προγράμματα που καθορίζουν τη χρήση μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο όταν τα κράτη μέλη αποφασίζουν ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αυτά αφορούν σε σχέδια:

α) τα οποία εκπονούνται για τη γεωργία, δασοπονία, αλιεία, ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, χωροταξία ή χρήση του εδάφους και τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, ή

β) για τα οποία, λόγω των συνεπειών που ενδέχεται να έχουν σε ορισμένους τόπους, απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Σε περίπτωση που απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων εκπονείται **περιβαλλοντική μελέτη** στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος.

Η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται περιλαμβάνει τις πληροφορίες που ευλόγως μπορεί να απαιτηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες γνώσεις και μεθόδους εκτίμησης, το περιεχόμενο και το επίπεδο λεπτομερειών στο σχέδιο ή το πρόγραμμα, το στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεως και το βαθμό στον οποίο ορισμένα θέματα αξιολογούνται καλύτερα σε διαφορετικά επίπεδα της εν λόγω διαδικασίας ώστε να αποφεύγεται η επανάληψη της εκτίμησης.

Κατά την προετοιμασία και πριν από την έγκριση του σχεδίου ή προγράμματος, ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας, λαμβάνονται υπόψη η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται, οι γνώμες που εκφράζονται και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων.

Στο **Παράρτημα II** της οδηγίας περιλαμβάνονται τα **κριτήρια** για τον καθορισμό της ενδεχόμενης σημασίας των επιπτώσεων τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 5. Ειδικότερα:

1. Τα **χαρακτηριστικά** των σχεδίων και προγραμμάτων, ιδίως όσον αφορά:

- τον βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα θέτει ένα πλαίσιο για έργα και άλλες δραστηριότητες είτε όσον αφορά τον τόπο, τη φύση, το μέγεθος και τις συνθήκες λειτουργίας είτε με τη χορήγηση πόρων,
- τον βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα επηρεάζει άλλα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ανήκουν σε ένα ιεραρχημένο σύνολο,

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

- τη σημασία του σχεδίου ή προγράμματος για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, κυρίως με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης,
- τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με το σχέδιο ή πρόγραμμα,
- τη σχέση του σχεδίου ή προγράμματος με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον (π.χ. σχέδια ή προγράμματα σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων ή την προστασία των υδάτων).

2. Χαρακτηριστικά των επιπτώσεων και της περιοχής που ενδέχεται να επηρεαστεί, ιδίως όσον αφορά:

- την πιθανότητα, τη διάρκεια, τη συχνότητα και την αναστρεψιμότητα των επιπτώσεων,
- τον σωρευτικό χαρακτήρα των επιπτώσεων,
- τον διασυννοριακό χαρακτήρα των επιπτώσεων,
- τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον (π.χ. λόγω ατυχημάτων),
- το μέγεθος και την έκταση στο χώρο των επιπτώσεων (γεωγραφική περιοχή και μέγεθος πληθυσμού που ενδέχεται να θιγούν),
- τη σπουδαιότητα και την ευαισθησία της περιοχής που ενδέχεται να επηρεαστεί, λόγω ειδικών φυσικών χαρακτηριστικών ή πολιτιστικής κληρονομιάς, υπέρβασης των περιβαλλοντικών ποιοτικών προτύπων ή των οριακών τιμών,
- την εντατική χρήση της γης,
- τις επιπτώσεις σε περιοχές ή τοπία τα οποία απολαύουν αναγνωρισμένου καθεστώτος προστασίας σε εθνικό, κοινοτικό ή διεθνές επίπεδο.

2.12. Συμφωνία του Παρισιού 2016

Συμφωνία του Παρισιού 2016 που εγκρίθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2015 στο πλαίσιο της σύμβασης-πλαisiού των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή

Η Συμφωνία του Παρισιού, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της εφαρμογής της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, η οποία εγκρίθηκε στη Νέα Υόρκη στις 9 Μαΐου 1992, συμπεριλαμβανομένου του στόχου της, αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας αντιμετώπισης της απειλής της κλιματικής αλλαγής, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και των προσπαθειών για την εξάλειψη της φτώχειας, μεταξύ άλλων:

α) μέσω της διατήρησης της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη αρκετά κάτω από τους 2 °C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα και της συνέχισης των προσπαθειών για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας σε 1,5 °C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα, αναγνωρίζοντας ότι αυτό θα μειώσει σημαντικά τους κινδύνους και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής·

β) μέσω της αύξησης της ικανότητας προσαρμογής στις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας στις κλιματικές μεταβολές και της ανάπτυξης με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, με τρόπο που δεν απειλεί την παραγωγή τροφίμων και

γ) καθιστώντας τις χρηματοδοτικές ροές συμβατές με την κατεύθυνση προς την ανάπτυξη με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την ανθεκτικότητα στις κλιματικές μεταβολές.

Στη Σύμβαση επισημαίνεται η σημασία της τεχνολογίας για την υλοποίηση των δράσεων μετριασμού και προσαρμογής δυνάμει της συμφωνίας του Παρισιού και αναγνωρίζοντας τις υπάρχουσες προσπάθειες ανάπτυξης και διάδοσης της τεχνολογίας, ενισχύονται οι δράσεις συνεργασίας για την ανάπτυξη και μεταφορά

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

τεχνολογίας. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένας μηχανισμός τεχνολογίας ο οποίος θα εξυπηρετεί και την Συμφωνία του Παρισιού, καθώς και ένα πλαίσιο τεχνολογίας προκειμένου να στηριχθεί η υλοποίηση της συμφωνίας για την επίτευξη του μακροπρόθεσμου οράματος.

Στη Συμφωνία γίνεται δεκτό ότι η επιτάχυνση, η ενθάρρυνση και η διευκόλυνση της καινοτομίας είναι καίριας σημασίας για μια μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής παγκοσμίως, καθώς και για την προώθηση της οικονομικής και αειφόρου ανάπτυξης και προβλέπεται η αναγκαία υποστήριξη από το μηχανισμό τεχνολογίας αλλά και μέσω του χρηματοδοτικού μηχανισμού της Σύμβασης, για συνεργατικές προσεγγίσεις σε σχέση με την έρευνα και την ανάπτυξη, και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην τεχνολογία, ιδίως κατά τα πρώτα στάδια του τεχνολογικού κύκλου, στις συμβαλλόμενες αναπτυσσόμενες χώρες.

3. Μεταφορά, ενσωμάτωση και εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο και καταγραφή των αντίστοιχων νομοθετημάτων για την προστασία του περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική αδειοδότηση, καθώς και λοιπών οργανωτικών εφαρμοστικών εγκυκλίων της Δημόσιας Διοίκησης

3.1. Ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ Α΄ 160/16.10.1986).

Η ελληνική νομοθεσία που αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος καθιερώνεται θεσμικά, για πρώτη για πρώτη φορά, από τις διατάξεις του Ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος».

Σκοπός του παραπάνω νόμου ήταν «η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του». Ειδικότερα, διά του Ν.1650/1986 θεσπίσθηκαν κανόνες οι οποίοι αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στις προϋποθέσεις και τη διαδικασία σχετικώς με την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον⁹, σε εναρμόνιση και με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰.

3.2. Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ΦΕΚ Α΄ 209/21.09.2011).

Οι ρυθμίσεις του Ν.4014/2011 τροποποιούν, κατά βάση, το έως τότε, ισχύον πλαίσιο αδειοδότησης του Ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ Α΄ 160/16.10.1986).

⁹ Ενδεικτικώς, ΣΤΕ [ΟΛ] 2537/1996

¹⁰ Ιδίως Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Επισημαίνεται ότι η υιοθέτηση νομοθεσίας «για την απλοποίηση και την σύντμηση των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων με στόχο τον περιορισμό του αριθμού των έργων που υπόκεινται σε περιβαλλοντική άδεια αλλά και του χρόνου για τις διαδικασίες έγκρισης στα επίπεδα του μέσου όρου της Ε.Ε.» έως το τέλος Ιουλίου 2011, είχε συμπεριληφθεί εκείνη τη χρονική περίοδο στις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει η χώρα μας κατ' εφαρμογή του «Μνημονίου Συνεννόησης για τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής» (τέταρτη επικαιροποίηση, 2.7.2011, Διαρθρωτικές αλλαγές για την ενίσχυση της Ανάπτυξης).

Στο ανωτέρω, εν γένει, πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, συμφώνως προς την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας (βλ. ιδίως Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21.5.1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, ΕΕ L 206/22.7.1992, σελ. 0007–0050 και Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30.11.2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, ΕΕ L 020/26.1.2010, σελ. 0007–0025), τα **κράτη μέλη καλούνται να αποφεύγουν** –για ορισμένα σπάνια και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη– εντός των ορίων στρατηγικών περιοχών (δίκτυο Natura 2000), ζημιογόνες δραστηριότητες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό είδη ή ενδιαιτήματα για τα οποία η περιοχή τελεί υπό προστασία, και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα διαφύλαξης για τη διατήρηση και την αποκατάστασή τους [βλ. και κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, ΕΕ L 259/ 21.9. 2006), οι οποίοι υπόκεινται ευθέως στις διατάξεις των παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ]. Η υποχρέωση προστασίας των οικοσυστημάτων και των φυσικών οικοτόπων, η διατήρηση βιώσιμων πληθυσμών των ειδών στο φυσικό περιβάλλον, η αειφορική ανάπτυξη σε περιοχές γειτονικές των προστατευόμενων περιοχών με στόχο την περαιτέρω προστασία τους, και η φροντίδα για τη δημιουργία των απαιτούμενων συνθηκών, ώστε να είναι συμβατές οι σημερινές χρήσεις και η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας με την «αειφορική» χρήση των συστατικών της προβλέπεται και στη Διεθνή Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, η οποία κυρώθηκε δια του ν. 2204/1994. Εξ άλλου, η ενσωμάτωση του στόχου διατήρησης της βιοποικιλότητας διέπει όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και στην τομεακή και αναπτυξιακή πολιτική της χώρας (βλ. ν. 3937/2011, και ιδίως άρθρα 1 και 15 και άρθρο 19 του ν. 1650/1986 περί Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών).

Τέλος, η ως άνω θεσμική τροποποίηση ήταν σύμφωνη και προς τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας η οποία καθορίζει ότι, «Επειδή, το άρθρον 24 παρ. 1 του Συντάγματος επιτάσσει την προστασίαν του φυσικού περιβάλλοντος και την υποχρέωσιν του Κράτους να λαμβάνη τα αναγκαία προληπτικά και κατασταλτικά προς τούτο μέτρα. Εις την έννοιαν δε του φυσικού περιβάλλοντος, κατά το άρθρον τούτο, ερμηνευόμενον εν όψει και του ν. 1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος (Α. 160), των κυρωθεισών διά των ν. 1335/1983 (Α. 32), 2204/1994 (Α. 59) και του ν.δ. 191/1974 (Α. 350) διεθνών συμβάσεων για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, για την βιολογική ποικιλότητα και για την προστασία των υγροβιοτόπων αντιστοίχως, ως και των οδηγιών του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 79/409/1979 περί διατήρησης των αγρίων πτηνών και 92/43/1992 για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εμπίπτουν και οι βιότοποι, οι οποίοι διά των φυσικών ιδιοτήτων των αποτελούν αναπόσπαστον στοιχείον του οικείου οικοσυστήματος μετά της πανίδος και χλωρίδος αυτών. Εκ της ούτω επιτασσομένης προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος συνάγεται εξ άλλου και η θεμελιώδης αρχή της προστασίας της βιοποικιλότητος, δυνάμει της οποίας τυγχάνουν ειδικής προστασίας είδη σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνισιν. Εντεύθεν έπεται ότι εκ των αναγκών της προστασίας ταύτης αποκλείεται οιαδήποτε ανθρωπίνη επέμβασις ή δραστηριότης επί βιοτόπων, δυναμένη να διαταρράξη την ομαλήν λειτουργίαν αυτών ως οικοσυστημάτων» (ΣτΕ 465/2001).

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Ειδικότερα με το νέο θεσμικό πλαίσιο εξορθολογίστηκε το καθεστώς περιβαλλοντικής αδειοδότησης και το σύστημα περιβαλλοντικών ελέγχων ενώ καθορίστηκαν εκ νέου οι κατηγορίες και οι υποκατηγορίες στις οποίες κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες αναλόγως προς το μέγεθος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν.

Οι κατηγορίες στις οποίες κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες είναι η κατηγορία Α (που προκαλούν πολύ σημαντικές ή σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον), η οποία περιλαμβάνει τις υποκατηγορίες Α1 και Α2, και η κατηγορία Β (μη σημαντικές επιπτώσεις). Για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας Α απαιτείται υποβολή στην αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, ενώ όσα έργα εντάσσονται στην κατηγορία Β, υπόκεινται σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς (Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις) ενώ εξουσιοδοτήθηκε ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (νυν ΥΠΕΝ) να ρυθμίσει με απόφασή του τα δημόσια και τα ιδιωτικά έργα που υπόκεινται στις ρυθμίσεις του νέου νόμου και κατατάσσονται στις ως άνω κατηγορίες και υποκατηγορίες.

Κυρίαρχα καθορίστηκε η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων και δραστηριοτήτων της κατηγορίας Α και των υποκατηγοριών της Α1 και Α2 καθώς και αυτών που εντάσσονται στην κατηγορία Β και προβλέφθηκε ότι για την υλοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων κατηγορίας Α ή τη μετεγκατάσταση ήδη υφισταμένων θα απαιτούνταν εφεξής διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης μέσω κατάρτισης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) και έκδοσης Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) με διάρκεια ισχύος αυτής τα σε δέκα (10) έτη, εφόσον δεν επέρχεται μεταβολή των δεδομένων βάσει των οποίων εκδόθηκε, ενώ προβλέπεται παράταση της ισχύος της για συγκεκριμένες περιπτώσεις, καθώς και δυνατότητα έκδοσής της για διάρκεια ισχύος μικρότερης των δέκα ετών. Ταυτόχρονα καταργήθηκαν διαδικασίες που ίσχυαν προηγουμένως όπως η προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση, η οποία καθίσταται προαιρετική και ονομαζόταν εφεξής Προκαταρκτικός Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων (ΠΠΠΑ).

Καθιερώνεται η έννοια του Φακέλου Συμμόρφωσης Τελικού Σχεδιασμού που αφορά περιπτώσεις διαφοροποίησης του σχεδιασμού περιβαλλοντικώς αδειοδοτημένου έργου ή δραστηριότητας σε στάδια της τεχνικής μελέτης που έπονται της έκδοσης ΑΕΠΟ, κατά τις οποίες ο φορέας του έργου δύναται να υποβάλει, πριν από την έναρξη της κατασκευής, καθώς και η έννοια της Τεχνικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΤΕΠΕΜ).

Καθορίζεται ειδική διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων εντός περιοχών που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, η οποία διενεργείται βάσει των ειδικότερων κανονιστικών πράξεων προστασίας των εν λόγω περιοχών και, ελλείψει αυτών, διά της υποβολής Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου συνιστάται στο ΥΠΕΚΑ τα αρμόδια όργανα και μονάδες διοίκησης καθώς και Μητρώο Πιστοποιημένων Αξιολογητών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και Μητρώο Περιβαλλοντικών Ελεγκτών. Επιπλέον δημιουργείται Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο (ΗΠΜ) πληροφοριών σχετικών με τη διαδικασία έκδοσης, ανανέωσης, τροποποίησης ΑΕΠΟ και ΠΠΔ.

3.3. Π. Δ. 148/2009 «Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον - Εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004» (Α' 190)

Η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας επήλθε με την ενσωμάτωση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ δια του Π. Δ/τος 148/2009 «Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον -

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004» (Α' 190), το οποίο ακολουθεί την κύρια δομή των ρυθμίσεων της παραπάνω οδηγίας 2004/35 με την ανάλογη προσθήκη των αναγκαίων κανονιστικών διατάξεων που απαιτούνται για την εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο και εξειδικεύει κατά τρόπο ανάλογο το γενικό πλαίσιο της ευθύνης των φορέων εκμετάλλευσης, τις διαδικασίες πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικών ζημιών καθώς και τις δαπάνες πρόληψης και αποκατάστασης αυτών με τις συναφείς ρυθμίσεις που αφορούν στην πρόβλεψη αίτησης από φυσικά ή νομικά πρόσωπα για ανάληψη δράσης αποκατάστασης, τα οποία δεν απαιτείται να έχουν έννομο συμφέρον.

3.4. Υπουργική Απόφαση ΔΙΠΑ/οικ. 37674/2016 (Β' 2471) «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011(ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει».

Κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 4014/2011 εκδόθηκε η υπ' αριθ. ΔΙΠΑ/οικ. 37674/2016 (Β' 2471) Υπουργική Απόφαση που αποσκοπεί στην τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει κατά εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του Ν. 4014/2011 (Α' 209) για την κατάταξη σε κατηγορίες, ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, των έργων και δραστηριοτήτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, των οποίων η κατασκευή ή λειτουργία δύναται να έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον. Τα ανωτέρω έργα και δραστηριότητες κατατάσσονται στις κατηγορίες (Α) και (Β) αναλόγως των επιπτώσεων αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 του Ν. 4014/2011.

Η κυρίως διάρθρωσή της αναλύεται στη ρύθμιση των θεμάτων κατάταξης έργων και δραστηριοτήτων σε ομάδες, κατηγορίες και υποκατηγορίες με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά ως προς την εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων βάσει των κριτηρίων του Παραρτήματος Ι του Ν. 4014/2011 και συγκεκριμένα προκύπτει η κατάταξη αυτών σε δώδεκα (12) ομάδες κοινές για τις κατηγορίες (Α) και (Β) του άρθρου 1 παράγραφος 1 του παραπάνω νόμου και παρουσιάζονται στα Παραρτήματα Ι έως ΧΙΙ της απόφασης.

Τα λοιπά έργα και δραστηριότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται στην απόφαση απαλλάσσονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης και λήψης Πρότυπων Περιβαλλοντικών Δεσμεύσεων με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του Ν. 4014/2011.

Η εν λόγω απόφαση τροποποιήθηκε από την υπουργική απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022 «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπό στοιχεία ΔΙΠΑ/οικ.37674/27-7-2016 υπουργικής απόφασης «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/21.9.2011 (Α' 209), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει»» (ΦΕΚ 841/Β` 24.2.2022).

3.5. Υπουργική Απόφαση 13582/952 (ΦΕΚ Β' 689/2021) – «Μεθοδολογία προγραμματισμού των τακτικών περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων – Αξιολόγηση κινδύνου και κατάταξη σε βαθμούς επικινδυνότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που υπάγονται στις Κατηγορίες Α και Β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011» & Εθνικό Σχέδιο και

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Προγράμματα Τακτικών Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων (ΣΕΠΔΕΜ)

Σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 20 του Ν. 4014/2011 (Α' 209), όλα τα έργα και οι δραστηριότητες που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, δηλαδή εκείνα που κατατάσσονται στην κατηγορία Α' για την περιβαλλοντική τους αδειοδότηση, εντάσσονται σε **σχέδιο περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων**. Το συγκεκριμένο εθνικό σχέδιο καταρτίστηκε τον Ιούνιο του 2017 από το Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων (ΣΕΠΔΕΜ), και αναθεωρείται το αργότερο κάθε πέντε χρόνια. Βάσει του σχεδίου αυτού, το ΣΕΠΔΕΜ, σε συνεργασία με τις υπηρεσίες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, κατάρτιζε **εξειδικευμένα προγράμματα τακτικών περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων**. Απόρροια του σχεδίου αποτελεί η Υπουργική Απόφαση 13582/952 (ΦΕΚ Β' 689/2021) – «Μεθοδολογία προγραμματισμού των τακτικών περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων – Αξιολόγηση κινδύνου και κατάταξη σε βαθμούς επικινδυνότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που υπάγονται στις Κατηγορίες Α και Β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011», όπου στα Παραρτήματα που περιλαμβάνει, παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί.

Το προαναφερόμενο **Σχέδιο Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων** διαρθρώνεται σε επιμέρους κεφάλαια και αρχικώς δίνεται μια γενική αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών ζητημάτων που αφορούν στον έλεγχο τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Εν συνεχεία, προσδιορίζεται η γεωγραφική περιοχή που καλύπτεται από το σχέδιο και οι αρμόδιες αρχές ελέγχου που είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή του αντίστοιχα, ενώ καταρτίστηκε μητρώο των έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α' που έχουν αδειοδοτηθεί περιβαλλοντικά από το 2012 έως το τέλος του 2016 σε όλη την επικράτεια και συμπληρώθηκε με τα στοιχεία κάθε έργου και δραστηριότητας που είναι απαραίτητα για την εκτίμηση του περιβαλλοντικού κινδύνου που προκύπτει από τη λειτουργία τους. Ακολούθως τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τη συστηματική αξιολόγηση του περιβαλλοντικού κινδύνου (ανάλυση επικινδυνότητας) κάθε έργου και δραστηριότητας που περιλαμβάνεται στο μητρώο και με αυτή την ανάλυση προσδιορίστηκε η κατηγορία επικινδυνότητας (ΚΕ) για κάθε έργο ή δραστηριότητα του μητρώου και αντιστοιχήθηκε σε συγκεκριμένη ελάχιστη συχνότητα τακτικού ελέγχου, ήτοι το μέγιστο χρόνο μεταξύ δύο διαδοχικών ελέγχων.

Κατ' αντιστοιχία η Υπουργική Απόφαση 13582/952 παρουσιάζει το πλαίσιο προσδιορισμού, ανάλυσης και αξιολόγησης του παραπάνω κινδύνου πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας για όλα εκείνα τα έργα και τις δραστηριότητες που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, δηλαδή εκείνα που κατατάσσονται στην κατηγορία Α' περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Μέσα από τα Παραρτήματα της Υπουργικής Απόφασης αναλύεται η μεθοδολογία υπολογισμού και τα κριτήρια που έχουν επιλεγεί.

Τα κριτήρια αναφέρονται σε μια γενική αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών ζητημάτων που αφορούν στον έλεγχο τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Για την παραπάνω εκτίμηση, ανάλυση και αξιολόγηση κινδύνου εφαρμόζεται το μοντέλο «Ολοκληρωμένης Εκτίμησης των Κινδύνων» (Integrated Risk Assessment Method – IRAM) το οποίο αποτελεί ενδεδειγμένη και αναγνωρισμένη μέθοδο ανάλυσης επικινδυνότητας που αναπτύχθηκε το 2012 από ομάδα εμπειρογνομόνων που συμμετείχαν σε σχετικό πρόγραμμα του ευρωπαϊκού δικτύου IMPEL.

Η μέθοδος IRAM είναι εφαρμόσιμη σε κάθε είδος επιθεωρήσεων και προσαρμοσμένη στις ανάγκες της οδηγίας 2010/75/ΕΚ για τις βιομηχανικές εκπομπές και της οδηγίας SEVESO και για την κατάρτιση του μητρώου ελεγχόμενων δραστηριοτήτων εφαρμόστηκε στο σύνολο των 6.252 έργων και δραστηριοτήτων που αυτό

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

περιλαμβάνει. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή και προκειμένου να προκύψει η κατηγορία συνολικού περιβαλλοντικού κινδύνου, λαμβάνονται υπόψη επτά (7) διακριτά κριτήρια επίπτωσης και συγκεκριμένος τρόπος βαθμολόγησής τους που συσχετίζεται με τον «κανόνα επικινδυνότητας» ο οποίος επιλέχθηκε από ειδική ομάδα εργασίας από μέλη του ΣΕΠΔΕΜ.

Τέλος, στο Σχέδιο καθορίζονται διαδικασίες για τη διενέργεια των έκτακτων περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων, περιλαμβανόμενης της αξιολόγησης και χειρισμού των καταγγελιών και αναφορών ενώ προβλέπεται ο τρόπος συντονισμού και συνεργασίας των αρμόδιων αρχών επιθεώρησης, που είναι απαραίτητος για την εφαρμογή του, την επικαιροποίηση του μητρώου των δραστηριοτήτων και την περαιτέρω βελτίωση του σχεδίου και των ετήσιων προγραμμάτων.

3.6. Ο Ν. 4685/2020 «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' /92/7-5-2020)

Με το Ν. 4685/2020 έγιναν ρυθμίσεις στα θέματα της περιβαλλοντικής αδειοδότησης όπως διαδικασίες για την απλοποίηση και την επιτάχυνσή της, καθώς και ρυθμίσεις για το Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο.

Επίσης με το Ν. 4685/2020 ρυθμίζονται θέματα για την διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και την ίδρυση του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, υιοθετείται πλαίσιο για τις επιτρεπόμενες και απαγορευόμενες χρήσεις γης και δραστηριότητες εντός των προστατευόμενων περιοχών, επαναπροσδιορίζονται οι προστατευόμενες περιοχές και τίθενται 4 επίπεδα κλιμακούμενης προστασίας, τα οποία αντιστοιχούν κατ' αρχήν σε νέες γενικές χρήσεις γης που εισάγονται με την τροποποίηση του π.δ. 59/2018.

Επίσης ο νόμος εισαγάγει ρυθμίσεις στο θέμα της διαχείρισης αποβλήτων καθώς αποτελεί σημαντικό ζήτημα για τη χώρα. Ρυθμίζονται θέματα για το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και τα Τοπικά Σχεδία Διαχείρισης Αποβλήτων, την αντιμετώπιση των ανεξέλεγκτων αποθέσεων αποβλήτων, των αποβλήτων αμιάντου και της διαδικασίας αποκατάστασης μετά από φυσικές καταστροφές όπως οι πυρκαγιές, την προστασία τη δημόσιας υγείας και του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Μεταξύ των σημαντικών παρεμβάσεων του νόμου είναι αύξηση του χρόνου ισχύος σε 15 έτη (από 10 έτη) των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων των έργων και δραστηριοτήτων που έχουν περιβαλλοντική πιστοποίηση (EMAS και ISO 14001), μέσω της οποίας παρακολουθείται καλύτερα η συμμόρφωσή τους με την περιβαλλοντική νομοθεσία και τους όρους της άδειάς τους και, αφ' ετέρου, χορηγείται ένα σοβαρό κίνητρο για την επιδίωξη της περιβαλλοντικής πιστοποίησης.

Επίσης προβλέπει για την εκτέλεση των εργασιών συλλογής μεταφοράς, ο συλλέκτης- μεταφορέας υποχρεούται να διαθέτει ασφαλιστήριο συμβόλαιο στο οποίο αναγράφεται ότι η ασφαλιστική κάλυψη αφορά τρίτους και την επαναφορά του περιβάλλοντος στην πρότερη κατάσταση σε περίπτωση ζημίας, ύψους κατ' ελάχιστο 100.000 ετησίως.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

4. Μέρος Β΄: Καταγραφή των βασικών κριτηρίων προσδιορισμού και ανάλυσης κινδύνου που λαμβάνονται υπόψη για την πρόληψη επέλευσης αυτού και του περιορισμού των επιπτώσεων του περιβαλλοντικού κινδύνου

Από το θεσμικό πλαίσιο που συνολικά παρατέθηκε προκύπτουν, ως **βασικά κριτήρια προσδιορισμού και ανάλυσης κινδύνου για την πρόκληση περιβαλλοντικής ζημίας**, τα ακόλουθα (σημειώνεται ότι στην παρούσα καταγραφή των κριτηρίων δεν συμπεριλαμβάνονται τα κριτήρια της Υπουργικής Απόφασης 13582/952 (ΦΕΚ Β΄ 689/2021), η οποία περιγράφεται στην υποενότητα 3.5 του παρόντος παραδοτέου, καθώς αποτελούν αντικείμενο διεξοδικής μελέτης του παραδοτέου Α.1.2 με τίτλο «Review and mapping of risk analysis methodology»):

1. Οδηγία 2011/92/ΕΕ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον ΕΙΑ (Environmental Impact Assessment).

Πίνακας 1: Κριτήρια εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω της σχετικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων	
1.	Τα χαρακτηριστικά του έργου δηλαδή το μέγεθος, τη σύρευση με άλλα έργα, τη χρήση των φυσικών πόρων, την παραγωγή αποβλήτων, τη ρύπανση και τις οχλήσεις αλλά και τον κίνδυνο ατυχημάτων, ιδίως ως προς τις χρησιμοποιούμενες ουσίες ή τεχνολογίες.
2.	Τη χωροθέτηση του έργου κατά την οποία εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα
3.	Τα χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων επιπτώσεων σε συνδυασμό με τα ανωτέρω δύο κριτήρια.

2. Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006 (REACH)

Πίνακας 2: Κριτήρια αξιολόγησης χημικής ασφάλειας και ιεράρχησης του κινδύνου των ουσιών με βάση την Έκθεση Χημικής Ασφάλειας	
1.	Αξιολόγηση των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία λόγω των τοξικών ιδιοτήτων της χημικής ουσίας
2.	Αξιολόγηση των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία λόγω των φυσικοχημικών ιδιοτήτων της ουσίας
3.	Αξιολόγηση των κινδύνων για το περιβάλλον
4.	Αξιολόγηση των χημικών ουσιών

3. Οδηγία 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης- Industrial Emissions Directive IED), προβλέπει περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις των εγκαταστάσεων για την εξέταση όλων των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των λειτουργιών τους.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Πίνακας 3: Κριτήρια αξιολόγησης των περιβαλλοντικών κινδύνων μέσω των περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων	
1.	Τις πιθανές και πραγματικές επιπτώσεις των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα επίπεδα και τα είδη εκπομπών, την ευαισθησία του τοπικού περιβάλλοντος και τον κίνδυνο ατυχημάτων
2.	Το ιστορικό της συμμόρφωσης με τους όρους της άδειας
3.	Τη συμμετοχή του φορέα εκμετάλλευσης στο ενωσιακό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (EMAS), σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1221/2009

Κύριο εργαλείο εφαρμογής της οδηγίας IPPC και IED αποτελούν **οι Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές (ΒΔΤ), οι οποίες συμβάλλουν καθοριστικά στην πρόληψη και τον περιορισμό της ρύπανσης**, και συνιστούν τη βάση των οριακών τιμών εκπομπής για την αποφυγή των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον.

4. Οδηγία 2012/18/ΕΕ (SEVESO III) προβλέπεται η αναλυτική εκτίμηση κινδύνου με βάση

Πίνακας 4: Κριτήρια ανάλυσης κινδύνων βάσει των πιθανών σεναρίων ατυχημάτων, του προγράμματος επιθεωρήσεων και του ιστορικού προγενέστερης λειτουργίας	
1.	Πιθανά σεναρία ατυχημάτων
2.	Πιθανές επιπτώσεις από τη λειτουργία των συγκεκριμένων μονάδων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον σύμφωνα με το πρόγραμμα επιθεωρήσεων
3.	Το ιστορικό της συμμόρφωσης σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας

5. Κανονισμός (ΕΟΚ) 1836/93 EMAS (Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης - Eco Management Audit Scheme).

Πίνακας 5: Καθορισμός κριτηρίων σε συνέχεια της αρχικής αξιολόγησης επίδρασης περιβαλλοντικών παραγόντων επί του προϊόντος	
1.	Αξιολόγηση της επίδρασης συγκεκριμένων περιβαλλοντικών παραγόντων επί του προϊόντος
2.	Καθορισμός κριτηρίων που αναφέρονται στις σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προϊόντος στο περιβάλλον

6. Οδηγία 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα

Για τις περιπτώσεις **ανακύκλωσης και ανάκτησης** προβλέπονται μέτρα διαχείρισης των αποβλήτων με αντίστοιχα κριτήρια υλοποίησης αυτών:

Πίνακας 6: Κριτήρια επαναχρησιμοποίησης, πρόληψης, ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης αποβλήτων	
1.	Τεχνικώς εφικτό

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

2.	Οικονομική βιωσιμότητα
3.	Το σύνολο των επιπτώσεων στο περιβάλλον
4.	Το σύνολο των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία
5.	Τις κοινωνικές επιπτώσεις

Οι **Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές (ΒΔΤ)**, οι οποίες συμβάλλουν καθοριστικά στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και κατάλληλου δικτύου εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων και εγκαταστάσεων για την ανάκτηση σύμμεικτων αστικών αποβλήτων.

Για τις περιπτώσεις που **δεν πραγματοποιείται ανάκτηση** τα απόβλητα υποβάλλονται σε ασφαλείς εργασίες διάθεσης που πληρούν τα παρακάτω κριτήρια του άρθρου 13 της οδηγίας:

Πίνακας 7: Κριτήρια εργασιών διάθεσης μη ανακτήσιμων αποβλήτων	
1.	Εργασίες που δεν δημιουργούν κίνδυνο για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα
2.	Εργασίες που δεν προκαλούν όχληση από θόρυβο ή οσμές
3.	Εργασίες που δεν επηρεάζουν δυσμενώς το τοπίο ή τις τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος

7. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

Η σύσταση του συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών, “**Natura 2000**”, που αποτελείται από **ζώνες ειδικής προστασίας** όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων, βασίζεται στο Παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας που περιλαμβάνει τα **κριτήρια** επιλογής για τον χαρακτηρισμό αυτών των περιοχών ως ειδικές ζώνες διατήρησης και αναφέρονται, κυρίως:

Πίνακας 8: Κριτήρια επιλογής περιοχών ως ειδικές ζώνες διατήρησης	
1.	Στη συνολική αξιολόγηση της περιοχής ανά δεδομένο είδος
2.	Στο βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του τύπου του φυσικού οικοτόπου στην περιοχή
3.	Στο βαθμό διατήρησης του οικοτόπου και της απομόνωσης του πληθυσμού
4.	Στην εν γένει αξία για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους

8. Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

Προβλέπεται η **ανάλυση** των χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού ή για κάθε τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού, η επισκόπηση **των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων** και η **οικονομική ανάλυση** της χρήσης ύδατος ενώ δημιουργείται **μητρώο** όλων των περιοχών για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους ή για τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό. Τα **κριτήρια** για την υπαγωγή συγκεκριμένων τύπων προστατευόμενων περιοχών στο μητρώο είναι τα ακόλουθα:

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Πίνακας 9: Κριτήρια υπαγωγής προστατευόμενων περιοχών στο μητρώο περιοχών για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους	
1.	Περιοχές που προορίζονται για την άντληση ύδατος για ανθρώπινη κατανάλωση
2.	Περιοχές που προορίζονται για την προστασία υδρόβιων ειδών με οικονομική σημασία
3.	Υδατικά συστήματα που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα κολύμβησης, σύμφωνα με την οδηγία 76/160/ΕΟΚ
4.	Περιοχές ευαίσθητες στην παρουσία θρεπτικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες ζώνες, σύμφωνα με την οδηγία 91/676/ΕΟΚ και των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητες περιοχές, σύμφωνα με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ
5.	Περιοχές που προορίζονται για την προστασία οικότοπων ή ειδών όταν η διατήρηση ή η βελτίωση της κατάστασης των υδάτων είναι σημαντική για την προστασία τους, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόπων του προγράμματος "Natura 2000"

9. Οδηγία 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (SEA Directive-Strategic Environmental Assessment).

Στο Παράρτημα II περιλαμβάνονται τα κριτήρια για τον καθορισμό των χαρακτηριστικών των επιπτώσεων και της περιοχής που ενδέχεται να επηρεαστεί και αφορούν:

Πίνακας 10: Κριτήρια καθορισμού των χαρακτηριστικών των επιπτώσεων και της περιοχής που ενδέχεται να επηρεαστεί από ορισμένα σχέδια και προγράμματα	
1.	Το βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα θέτει ένα πλαίσιο για έργα και άλλες δραστηριότητες είτε όσον αφορά τον τόπο, τη φύση, το μέγεθος και τις συνθήκες λειτουργίας είτε με τη χορήγηση πόρων
2.	Το βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα επηρεάζει άλλα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ανήκουν σε ένα ιεραρχημένο σύνολο
3.	Τη σημασία του σχεδίου ή προγράμματος για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, κυρίως με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης
4.	Τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με το σχέδιο ή πρόγραμμα
5.	Τη σχέση του σχεδίου ή προγράμματος με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον (π.χ. σχέδια ή προγράμματα σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων ή την προστασία των υδάτων)

10. Οδηγία 2004/35/ΕΚ σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά στην πρόληψη και στην αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας

Στο Παράρτημα I της οδηγίας καθορίζονται τα κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου για τις **δυσμενείς συνέπειες που προκύπτουν από οποιαδήποτε ζημία** και εκτιμώνται, ως **σημαντικές**, βάσει μετρήσιμων δεδομένων και σε

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

σχέση με την κατάσταση διατήρησης κατά τη στιγμή που επήλθε η ζημία, τις υπηρεσίες που προσπορίζουν και την ικανότητά τους για φυσική αναγέννηση.

Πίνακας 11: Κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου δυσμενών συνεπειών σημαντικών ζημιών	
1.	Αριθμός ατόμων, πυκνότητά τους ή καλυπτόμενη περιοχή
2.	Ρόλος των συγκεκριμένων ατόμων ή της πληγείσας περιοχής σε σχέση με τη διατήρηση του είδους ή του οικοτόπου, σπανιότητα του είδους ή του οικοτόπου (όπως εκτιμάται σε τοπικό, περιφερειακό και ανώτερο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του κοινοτικού)
3.	Ικανότητα πολλαπλασιασμού του είδους (σύμφωνα με τις τάσεις εξέλιξης του συγκεκριμένου είδους ή πληθυσμού), η βιωσιμότητά του ή η ικανότητα του οικοτόπου για φυσική αναγέννηση (σύμφωνα με τις τάσεις εξέλιξης του χαρακτηριστικού του είδους ή των πληθυσμών του)
4.	Ικανότητα σύντομης ανάκαμψης του είδους ή του οικοτόπου μετά τη ζημία, χωρίς άλλη παρέμβαση πέραν ενισχυμένων μέτρων προστασίας, σε κατάσταση η οποία θα οδηγήσει, αποκλειστικά λόγω της εξέλιξης του είδους ή του οικοτόπου, σε κατάσταση που θεωρείται ως ισοδύναμη ή ανώτερη της αρχικής
5.	Ζημία με αποδεδειγμένη επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία πρέπει να χαρακτηρίζεται ως σημαντική

Αντίστοιχα καθορίζονται τα **κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου** για τις **μη σημαντικές ζημιές** ως ακολούθως:

Πίνακας 12: Κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου μη σημαντικών ζημιών	
1.	Αρνητικές διακυμάνσεις χαμηλότερες από τις φυσικές διακυμάνσεις που θεωρούνται κανονικές για το συγκεκριμένο οικοτόπο ή είδος
2.	Αρνητικές διακυμάνσεις οφειλόμενες σε φυσικά αίτια ή σε παρέμβαση σχετική με τη συνήθη διαχείριση των τοποθεσιών, όπως ορίζεται στα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων ή όπως διεξαγόταν προηγουμένως από τους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκμετάλλευσης
3.	Ζημία ειδών ή οικοτόπων για τα οποία είναι βέβαιο ότι θα ανακάμψουν, σύντομα και χωρίς παρέμβαση, είτε στην αρχική κατάσταση είτε σε κατάσταση η οποία θα οδηγήσει, αποκλειστικά λόγω της εξέλιξης του είδους ή του οικοτόπου, σε κατάσταση που θεωρείται ως ισοδύναμη ή ανώτερη της αρχικής

11. Συμπεράσματα ως προς την περιβαλλοντική ζημία, τις δυσμενείς συνέπειες αυτής και το χαρακτήρα των παραγόντων που τις προκαλούν:

11.1. Στην περιβαλλοντική νομοθεσία της Ένωσης, συνολικά, δεν ορίζονται τα γεγονότα για τα οποία θεμελιώνεται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της επαγγελματικής δραστηριότητας και της περιβαλλοντικής ζημίας ή της επικείμενης απειλής. Σε διάφορα σημεία του κειμένου της οδηγίας 2004/35, που αποτελεί το κύριο νομοθέτημα ως προς την περιβαλλοντική ζημία, γίνεται αναφορά σε «εκπομπή, γεγονός ή συμβάν».

11.2. Το φάσμα των δυσμενών συνεπειών της περιβαλλοντικής ζημίας αφορά στην επένεργεια των κινδύνων επί του υλικού πεδίου που αυτοί επηρεάζουν και περιλαμβάνει τις δυσμενείς μεταβολές, τις υποβαθμίσεις, το εύρος αυτών, τις μετρήσιμες συνέπειες και τον άμεσο ή έμμεσο τρόπο μέσω των οποίων δύναται αυτές να επισυμβούν.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

11.3. Η εκδήλωση των δυσμενών συνεπειών μπορεί να είναι **αιφνίδια και τυχαία** όπως όταν μια έκρηξη σε εργοστάσιο χημικών προϊόντων προκαλεί πυρκαγιά, καταστροφή κτιρίων και ρύπανση του εδάφους και των υδάτων μέσω της έκλυσης τοξικών ουσιών ή πυροσβεστικών υλικών στα ύδατα. Ή μπορεί να είναι **άμεση**, όπως όταν ένας προστατευόμενος δασικός οικοτόπος χάνεται λόγω εργασίας ταχείας υλοτόμησης. Ή μπορεί να είναι **σταδιακή** όπως όταν μια διαρροή από σπασμένο αγωγό προκαλεί σωρευτική βλάβη στο περιβάλλον υποδοχής, η οποία ανιχνεύεται μόνο μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Είναι επίσης πιθανό οι δυσμενείς συνέπειες από το ίδιο ζημιογόνο γεγονός να εκδηλωθούν και με δύο ή περισσότερους τρόπους συνδυαστικά.

11.4. Ο χαρακτήρας των παραγόντων που προκαλούν δυσμενείς συνέπειες οι οποίοι αποκαλούνται «ζημιογόνοι παράγοντες» μπορεί επίσης να ποικίλλει και να έχουν **προσθετικό** χαρακτήρα όπως, η εναπόθεση αποβλήτων στο έδαφος, η χρήση αδρανών υλικών για την πλήρωση υγροτόπου, η μόλυνση του περιβάλλοντος υποδοχής από ρύπους, ή αντίθετα μπορεί να έχουν **αφαιρετικό** ή εξορυκτικό χαρακτήρα όπως η παρεμπόδιση της ροής ποταμού, η απομάκρυνση δέντρων ή ορυκτών αλλά μπορεί και να έχουν καθαρά **καταστροφικό** χαρακτήρα όπως όταν εξαλείφονται χαρακτηριστικά του εδάφους ή θανατώνονται άτομα προστατευόμενου είδους.

11.5. Η **επέλευση ή η επικείμενη απειλή περιβαλλοντικής ζημίας περιλαμβάνεται, μόνο, στο ρυθμιστικό πεδίο της οδηγίας 2004/35**. Ωστόσο η συγκεκριμένη κανονιστική λειτουργία συμπίπτει συχνά, αν και όχι πάντα, με παράβαση άλλης περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης. Οι εν λόγω παραβάσεις μπορεί να απαιτούν ή να δικαιολογούν τη λήψη χωριστών μέτρων από τις αρμόδιες αρχές για την εξασφάλιση των αποτελεσμάτων που απαιτούνται από άλλη νομοθεσία της Ένωσης, όπως για παράδειγμα, για την προστασία των φυσικών τόπων βάσει της οδηγίας για τα πτηνά και της οδηγίας για τους οικοτόπους.

12. Συμπεράσματα ως προς τις υποχρεώσεις των φορέων εκμετάλλευσης για πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας

12.1. Οι υποχρεώσεις των φορέων εκμετάλλευσης για ανάληψη δράσης πρόληψης ή αποκατάστασης, σε περιπτώσεις πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας ή όταν υπάρχει απειλή τέτοιας ζημίας, καθορίζονται αποκλειστικά από την οδηγία 2004/35 συμπεριλαμβανομένων και των συναφών υποχρεώσεων για τις αρμόδιες αρχές.

12.2. Όταν δεν έχει προκληθεί περιβαλλοντική ζημία αλλά υπάρχει επικείμενη απειλή επέλευσης αυτής, οι φορείς εκμετάλλευσης πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα αμελλητί.

12.3. Στις περιπτώσεις που έχει προκληθεί περιβαλλοντική ζημία, ο φορέας εκμετάλλευσης οφείλει να λάβει όλα τα εφικτά μέτρα για τον άμεσο έλεγχο, περιορισμό, απομάκρυνση ή άλλου είδους διαχείριση των ρύπων ή και άλλων ζημιογόνων παραγόντων προκειμένου να περιορισθεί ή να προληφθεί η περαιτέρω περιβαλλοντική ζημία και οι δυσμενείς συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία, ή η περαιτέρω υποβάθμιση των υπηρεσιών.

12.4. Όταν έχει προκληθεί περιβαλλοντική ζημία, οι φορείς εκμετάλλευσης υποχρεούνται να λαμβάνουν μέτρα αποκατάστασης.

13. Γενικά Συμπεράσματα

13.1. Από το συνολικό πλέγμα των περιβαλλοντικών νομικών πράξεων της Ένωσης διαπιστώνονται συγκεκριμένα, κοινά, κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου για την πρόκληση περιβαλλοντικής ζημίας από τη

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

λειτουργία των πάσης φύσεως αδειοδοτημένων εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων που αφορούν στα ακόλουθα:

Πίνακας 13: Κοινά κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου αδειοδοτημένων εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων	
1.	Τα χαρακτηριστικά και τη χωροθέτηση του έργου (εγκατάσταση ή δραστηριότητα) δηλαδή το μέγεθος, τη σύρρευση με άλλα έργα, τη χρήση των φυσικών πόρων, την παραγωγή αποβλήτων, τη ρύπανση και τις οχλήσεις αλλά και τον κίνδυνο ατυχημάτων
2.	Τα χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων επιπτώσεων από τη λειτουργία του έργου
3.	Το σύνολο των πιθανών και πραγματικών επιπτώσεων στο περιβάλλον
4.	Το σύνολο των πιθανών και πραγματικών επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία

13.2. Η οδηγία 2004/35 είναι μια γενική και οριζόντια περιβαλλοντική νομική πράξη της Ένωσης, η οποία εφαρμόζεται σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς και συμπληρώνει άλλες θεσμικές πράξεις της Ε.Ε. που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

13.3. Μέσω της οδηγίας **2004/35/ΕΚ** δημιουργείται ένα κοινό πλαίσιο για την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας και των συνεπειών της για τη λοιπή κοινοτική νομοθεσία, και κυρίως για την οδηγία **79/409/ΕΟΚ** περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, την οδηγία **92/43/ΕΟΚ** για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας και την οδηγία **2000/60/ΕΚ** για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

13.4. Στην Ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία η «**περιβαλλοντική ζημία**» είναι ποικίλα διευρυμένος όρος και περιέχεται, ως ρητή αναφορά, στην οδηγία 79/409/ΕΟΚ περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, στην οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, στην οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων και στην οδηγία 2008/56/ΕΚ περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον.

13.5. Η ευρύτητα του όρου «**περιβαλλοντική ζημία**» που παραπέμπει ή ενσωματώνει διάφορους άλλους όρους και έννοιες, και διαδραματίζει, υπό συνθήκες πρόληψης και αποκατάστασης, μείζονα ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος, **εξειδικεύεται** με τη δέουσα θεσμική και εφαρμοστική σαφήνεια μόνο στο ρυθμιστικό πεδίο της οδηγίας 2004/35.

13.6. Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της οδηγίας 2004/35 η οποία εφαρμόζεται σε διάφορους περιβαλλοντικούς τομείς και αφορά στο πλαίσιο των δυσμενών συνεπειών που περιλαμβάνει ο ορισμός της περιβαλλοντικής ζημίας, προκύπτει ότι **βασικό κριτήριο**, ως προς την εφαρμογή των σχετικών προβλέψεων για την **πρόληψη της περιβαλλοντικής ζημίας**, αποτελεί η **αξιολόγηση των δυσμενών συνεπειών**, η οποία πραγματοποιείται με σκοπό να προσδιοριστεί αν οι συνέπειες μιας ζημίας απαιτούν:

Πίνακας 14: Κριτήρια αξιολόγησης των δυσμενών συνεπειών	
1.	Προληπτικά μέτρα
2.	Άμεση διαχείριση των ζημιολόγων παραγόντων και/ή
3.	Μέτρα αποκατάστασης

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

13.7. Τα παραπάνω κριτήρια είναι διακριτά και, ανάλογα με τις περιστάσεις, προκύπτει η συσχέτιση ή συνάφεια αυτών. Ο σκοπός της λήψης προληπτικών μέτρων, σχετίζεται με την αποφυγή ζημιογόνων παραγόντων που προκαλούν δυσμενείς συνέπειες για συγκεκριμένες περιοχές ή πληθυσμούς. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις επικείμενης απειλής, μοναδικός σκοπός της αξιολόγησης θα είναι η πρόληψη του ζημιογόνου γεγονότος. Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση της σημασίας θα πρέπει να προσαρμόζεται στους σκοπούς που είναι συναφείς για τις συγκεκριμένες περιστάσεις που έχουν προκύψει.

13.8. Από την παραπάνω αξιολόγηση προκύπτει η ανάγκη, ανάλογα με το πεδίο της ζημίας ή της επικείμενης ζημίας, για την άμεση ή όχι λήψη των απαραίτητων μέτρων πρόληψης. Και τούτο γιατί οι σκοποί της πρόληψης και της άμεσης διαχείρισης των ζημιογόνων παραγόντων σχετίζονται με δυνητικούς ή πραγματικούς ζημιογόνους παράγοντες.

13.9. Για τους σκοπούς των προληπτικών μέτρων αλλά και της άμεσης διαχείρισης των ζημιογόνων παραγόντων, η **ανάγκη για ταχεία αξιολόγηση** συνεπάγεται ότι η αξιολόγηση θα πρέπει να βασίζεται σε άμεσα διαθέσιμες πληροφορίες και ότι τα σχετικά συμπεράσματα οφείλουν να συνάγονται βάσει αυτών.

13.10. Ιδιαίτερη συμβολή στην επίτευξη των παραπάνω συνιστά η χρήση «καθαρών και λιγότερο ρυπογόνων τεχνολογιών» μέσω των αναγκαιών **Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών (ΒΔΤ)** που αποτελούν το κύριο εργαλείο εφαρμογής της οδηγίας IPPC/IED για την πρόληψη και περιορισμό της ρύπανσης, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται τα ειδικότερα κριτήρια του Παραρτήματος III αυτής που αφορούν κυρίως:

Πίνακας 15: Κριτήρια ΒΔΤ για χρήση καθαρών και λιγότερο ρυπογόνων τεχνολογιών	
1.	Στη χρησιμοποίηση τεχνικών που παράγουν λίγα απόβλητα
2.	Στη χρησιμοποίηση λιγότερο επικίνδυνων ουσιών

13.11. Εν τέλει σχηματοποιείται το ερώτημα αναφορικά με το ποια προληπτικά μέτρα και μορφή διαχείρισης των ζημιογόνων παραγόντων είναι αναγκαία και πρόσφορα για την ανάσχεση του κινδύνου, επί του οποίου προσήκει η απάντηση ότι τα μέτρα και η διαχείριση θα πρέπει να αποσκοπούν στη διακοπή των ζημιογόνων παραγόντων που έχουν δυσμενείς συνέπειες για το περιβάλλον.

LIFE PROFILE has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the Green Fund.

Επικοινωνήστε μαζί μας

Email: lifeprofile@prv.ypeka.gr

Τηλ:2131513277

<https://life-profile.gr/>

Το έργο LIFE PROFILE (LIFE19 GIE/GR/001127) Promote financial instruments for liability on environment συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το έργο LIFE PROFILE (LIFE19 GIE/GR/001127) Promote financial instruments for liability on environment συγχρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο.